

Crnogorski glasnik

GODINA XVII. _ BROJ 99. _ SVIBANJ-LIPANJ / MAJ-JUN _ 2016.

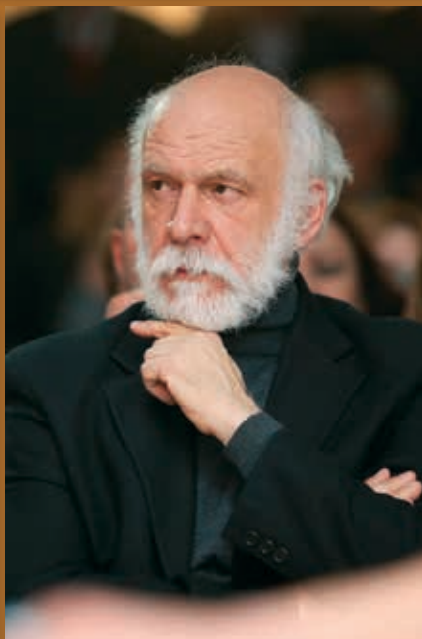
DECENIJA
OBNOVE
NEZAVISNOSTI
HILJADU GODINA
DRŽAVNOSTI
2016

Da je vječna Crna Gora

**SVEČANOST U POVODU DESETE GODIŠNJICE
OBNAVLJANJA CRNOGORSKE NEZAVISNOSTI**
Zagreb, Muzej Mimara 19. 5. 2016.

Obraćanje ambasadora Crne Gore Igora Građevića na svečanosti 19.05.2016.

Poštovani gradonačelnice Grada Zagreba,

Poštovani predstavnici Vlade Republike Hrvatske,

Ekselencije,

Dame i gospodo,

Svojim prisustvom veličate svečano obilježavanje najvažnijeg datuma u istoriji Crne Gore, prepunoj značajnih događaja.

Slaveći istoriju, evocirajući sjećanja i preživljavajući emocije minulih godina, Crna Gora nepokolebljivo nastavlja svoj davno ucrtani put razvoja. Poštujući bogatu tradiciju svih naroda koji Crnu Goru doživljavaju svojom, nastavljamo kao vrlo posvećen akter da ostvarujemo one vrijednosti i ideale koji karakterišu savremena demokratska i razvijena društva.

Crna Gora ponosno čuva svoja dostignuća i iz dana u dan utire put za nova. Sa protokom vremena postajemo svjesniji i odgovorniji za sebe, ali i za one sa kojima dijelimo sudbinu na ovim prostorima. Ne opijamo se

svojim značajem i ulogom u brojnim procesima čiji smo odgovorni akteri, jer nismo sami. I ne možemo biti sami i izolovani. Sa realizacijom naših ciljeva u evroatlantskom i evropskom procesu integracija, naša svijest o odgovornosti za druge postaje veća. Tu potrebu poznajemo odavno. Istorija nam je pomogla da bolje razumijemo druge, ali da ne zanemarimo sebe.

Nećemo odustati od nas, od naših prijatelja i partnera, poput Republike Hrvatske, iskrenog podržavaoca Crne Gore u njenim spoljno-političkim stremljenjima. Nastavljamo da se emancipujemo i razvijamo, sa uvijek ispruženom rukom prema svakom ko želi da je prihvati. Tako smo naučili, tako ćemo učiti i generacije koje dolaze.

Nek' je vječna Crna Gora!

Želim nam svima da uživamo u nastavku našeg svečanog programa.

Hvala.

DE JE ŠTO			
10 GODINA NEZAVISNOSTI I 1000 GODINA DRŽAVNOSTI CRNE GORE		"Mediji i nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj" - seminar	11
Obraćanje ambasadora Crne Gore	3	IN MEMORIAM Sreten Asanović	13
ČESTITKE		NAGRADE I PRIZNANJA Dimitrije Popović	14
Oda Crnoj Gori	4	Veljku Bulajiću	15
Hrvatskim mučenicima	4	KOMENTAR Danajski CANU darovi	16
10 GODINA NEZAVISNOSTI I 1000 GODINA		KULTURA I UMJETNOST Kulturna suradnja	18
Svečanost u povodu desete godišnjice obnavljanja crnogorske nezavisnosti	5	Likovno - pjesnička večer Nene Simunića i Anđelke Korčulanović u Splitu	18
10 godina obnove nezavisnosti Crne Gore proslavljen u Splitu	6	"Sve boje i pjesme moje"	20
Crnogorsko društvo "Morača" Kranj	7	Izložba Željane Koljanin u Splitu	21
PRAZNICI I OBIČAJI		21.5.2016. - Nezavisnost	22
Uskrs u Rijeci	8	Legende Boke Kotorske i stari grad Svač	23
CRNOGORSKA OBILJEŽJA		Izložba nakita Senke Deković	24
Obilježja Crne Gore	9	Izložba slika Milene Mile Vladisavljević	25
NACIONALNE MANJINE		Pita alla montenegrina i pasta alla italiana	26
Dan nacionalnih manjina Grada Zagreba	10		
		DIJASPORA Skup Matice crnogorske u Argentini	27
		PUTOPISI Crnogorci Splita posjetili Plitvička jezera	28
		Karuč	29
		KRATKA PRIČA Kratka priča	30
		KOLUMNNA Osunčana pastrmka	39
		CRNOGORSKA MITOLOGIJA Crnogorska mitologija	34
		VIJESTI IZ CRNE GORE Spoj književnosti i fotografije u Nikšiću	36
		STARA CRNA GORA I NJENA PLEMENA O plemenima	37
		Pleme Cetinje	38
		CRNOGORSKA TRPEZA Crnogorska nacionalna jela	40
		Najsladši susreti istoka i zapada	41

Izdavači: NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE I VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA, Zagreb, Trnjanska c. 35, Tel./Fax: 01/6197 078, 01/6314 264, E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr, montenegro@net.amis.hr, Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
* Za izdavače: Danilo Ivezić i Dušan Mišković * Glavni i odgovorni urednik: v.d. Maša Savićević * Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Gerželj, Danilo Ivezić, Dragutin Lakić, Nataša Rašović, Dušan Roganović * Grafička priprema i tisak: Skaner studio d.o.o. * Rukopisi se ne vraćaju * Naklada/Tiraža 1000
Glasilo je, putem Savjeta za nacionalne manjine, financirano iz državnog proračuna Republike Hrvatske

*Čestitamo 21. maj
Dan nezavisnosti
Crne Gore*

*Dan Koordinacije vijeća
crnogorske Nacionalne manjine
na području Republike Hrvatske*

*Dan Vijeća crnogorske
nacionalne manjine
Grada Zagreba*

Milunka Medojević: ODA CRNOJ GORI

*Podigla se iz pepela
u koji si zapretana.
Pokidala sve okove
kojima si okovana.*

*Uzdigla se na krilima
vječne slave i pobjede.
Pokorila sve nevolje
poniženja i objede.*

*Slobodom si ti umila
svoje časno ime, lice,
pa sad sijaš poput sunca,
Crna Goro, ljepotice.*

*Lomili te i kaljali
vjekovima sa svih strana,
al' te nisu pokorili
majska zoro, ružo rana.*

*Postala si nezavisna
i slobodna za vjekove,
jer ti imaš divne kćeri
i sinove sokolove.*

*Vječno sijaj sjajna luč
i slobodna uvijek budi,
Crna Goro, majko mila,
Svih čestitih dobrih ljudi.*

Umag, 17.5.2016. Povodom 10-te obljetnice osamostaljenja Crne Gore.

*Čestitamo
22. i 25. lipnja
Dan antifašističke borbe
i Dan državnosti
Republike Hrvatske*

TIN UJEVIĆ: Hrvatskim mučenicima

*O gdje je plod od vašeg slavnog sjemena,
i da li kojim rodom krvca vaša rodi!
Jer roblje još smo, snijuć samo o slobodi,
dok smrt je blizu gluha našeg plemena!*

*A kukavan je Hrvat novog vremena,
te pušta da ga stranac k stalnoj smrti vodi.
Ne opiruć se klanju — krotko janje — hodi
i ne zna zbacit groznog ropstva bremena.*

*Al vrcnuti će iskra iz vašeg kremena!
Ja vjerujem, ja znam! Ta zar da uzaludu
sve žrtve vam i mučeništva budu?*

*Da, roditi će rod od slavnog sjemena!
A ako neće, sam ću zazvat pakla vatre
da spale sve, i grom da ropski narod satre!*

**SVEČANOST U POVODU DESETE GODIŠNJICE
OBNAVLJANJA CRNOGORSKE NEZAVISNOSTI
ZAGREB 19. 5. 2016.**

U organizaciji Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH, Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Ambasade Crne Gore u RH

Prepuna dvorana Muzeja Mimara u Zagrebu, brojni uzvanici i gosti, večer kakva dolikuje velikom datumu – historijskom DA ZA VAZDA!

Dan nezavisnosti 21. maj obilježava se i kao Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Dan Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH.

Svečani koncert i prijem 19. 5. 2016. u prostoru atraktivnog Muzeja Mimara bili su noć za pamćenje.

Predstavnici institucija Republike Hrvatske, ambasadori i predstavnici Ambasada u RH, predstavnici Grada Zagreba i Zagrebačke županije, članovi udruženja i vijeća nacionalnih manjina Grada, crnogorskih vijeća i udruženja, brojni prijatelji Crne Gore učinili su nas ponosnim, a večer posebnom.

Svečanosti su među ostalima prisustvovali: gradonačelnik Grada Zagreba (Milan Bandić) s brojnim suradnicima; predsjednik Skupštine Zagrebačke županije (Dražen Bošnjaković); ambasadori (Velike Britanije i Sjeverne Irske, Albanije, Grčke, Katar) i predstavnici ambasada (Rumunjske, Slovenije, Rusije, Kosova); predsjednik HAZU-a (akademik Zvonko Kusić); predsjednik Vrhovnog suda RH (Branko Hrvatinić); predstavnici Ministarstva vanjskih poslova RH; Oružanih snaga RH (general Drago Matanović); doajen diplomacije Budimir Lončar; predstavnici katoličke i pravoslavne crkve; oficiri Vojske Crne Gore na doškolovanju u RH; Ugledni profesori, novinari i umjetnici crnogorskog podrijetla (Dimitrije Popović, Veljko Bulajić, Milka Babović)...

Obraćajući se uzvanicima i gostima nakon intoniranja nacionalnih himni Hrvatske i Crne Gore, Nj. E. ambasador Crne Gore u RH, Igor Građević, je između ostalog rekao:

„...Slaveći istoriju, evocirajući sjećanja i proživljavajući emocije minulih godina, Crna Gora nepokolebljivo nastavlja svoj davno ucrtani put razvoja. Poštujući bogatu tradiciju svih naroda koji Crnu Goru doživljavaju svojom, nastavljamo kao vrlo posvećen akter da ostvarujemo one vrijednosti i ideale koji karakterišu savremena demokratska i razvijena društva...“

U sat vremena, koliko je trajao Svečani koncert, prisutne je na šetnju Crnom Gorom od juga do ševera proveo KVINTET VJERE NIKOLIĆ sa svojevrsnom interpretacijom i zadivljujućom obradom i izvedbom najljepših crnogorskih pjesama - od Primorkinje, preko Đevojko, devojko, do: Maglica se povrh brda vila, Sejdefa, Jagoda, Are Mare, Pismo pišu Gusinjske devojke, Poljem se vija, Veselica, Mlada Jelka, Vrijeme se veseliti i na kraju, Milica.

Šest ruku na tipkama klavira - Ana Mihaljević, Damir Novak i Vjera Nikolić; nježni zvuci flauta - Tatjana Krkeljić i Zorana Jovanović; i izvanredan vokal Vjere Nikolić bili su razlozi dugotrajnoj pljeska svih prisutnih na kraju Svečanog koncerta u Muzeju Mimara.

Obilježavanje Dana ponosa i časti u kojemu su Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba bili aktivnim sudionikom po jedinstvenoj ocjeni, učesnika koncerta, je još jedna u nizu odlično organiziranih događanja u Zagrebu koja nosi crnogorski pečat.

10 GODINA OBNOVE NEZAVISNOSTI CRNE GORE PROSLAVLJEN U SPLITU

Jubilej 10 godina obnove nezavisnosti i hiljadu godina državnosti Crne Gore obilježen je 20. Maja u prostorijama Zajednice Crnogoraca Split. Proslava je započela himnama Republike Hrvatske i Crne Gore te snimkom Predsjednika Vlade Crne Gore Mila Đukanovića kada se prije 10 godina obratio građanima Crne Gore objavivši pobjedu i ponovnu nezavisnost. Uz 60-ak Crnogoraca, Crnogorki i prijatelja Crne Gore svečanosti su prisustvovali Stručni referent za odnose s mladima, nacionalnim manjinama i vjerskim zajednicama grada Splita Hrvoje Matas, predstavnici slovenske, srpske i bošnjačke nacionalne manjine te predstavnici bošnjačkog Vijeća nacionalnih manjina u gradu Splitu.

Predsjednica Zajednice Nataša Gerželj pozdravila je sve prisutne, a ono što je u njenom govoru ostalo zapaženo: „drago mi je da je Crna Gora obnovila nezavisnost i slobodu za mog života...“. Osnivač Zajednice Borivoje Stevović proveo nas je kroz istoriju Crne Gore, kroz ratove i borbe, pobjede i poraze te nam ukazao značaj slobodne i neovisne matične nam države.

Izrecitirale su se pjesme najstarije Crnogorke u Splitu Zorke Šamadan „Moja Crna Gora“ (Lidija Leskur) i „Ja sam Crnogorka“ (Zorka Šamadan) te pjesma „Oda Crnoj Gori“ Milunke Medojević iz Umaga (Ljubica Katić). Oj svijetla majska zoro, Nide nebo nije plavo, Leti leti bijeli golube, Oj Jelo, Jelice samo su neke od pjesama koje su se pjevale iz srca i duše Crnogoraca a zaigralo se i crnogorsko kolo.

CRNOGORSKO DRUŠTVO »MORAČA« KRANJ PROSLAVILO DAN NEZAVISNOSTI CRNE GORE

Momo Savović

Crnogorsko društvo »Morača« Kranj Slovenija, je 19. maja proslavilo deceniju obnove nezavisnosti i hiljadu godina državnosti Crne Gore.

Proslava je održana u klubskim prostorijama društva i tom prilikom je predsjednik društva gospodin Čedo Đukanović podsjetio prisutne da je Crna Gora svoje pravo organizovanja referenduma o nezavisnosti iskoristila 21. maja 2006. godine, kada se preko 55% crnogorskih glasača izjasnilo za punu nezavisnost.

Proslava je nastavljena uz izvornu crnogorsku pjesmu, gusle, izvorne crnogorske specijalitete a među prisutnima su bili prisutni i najmlađi u crnogorskim nošnjama, zametak budućega folklor.

Drugoga dana su članovi društva na čelu sa predsjednikom Čedom Đukanovićem u okviru obilježavanja dana nezavisnosti, sa zastavom Crne Gore, učestvovali u vježbi spasavanja u organizaciji jamarskog društva iz Kranja.

Kranj, 23.05.2016

USKRS U RIJECI

Nikola Lučić

Kao i svake godine, tako i ove 27.04.2016. god. u dvorani Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka, Križanićeva 2/1 u organizaciji gradskog i županijskog vijeća te udruženja NZC Rijeka, održana je proslava Uskrsa, najvećeg Hrišćanskog praznika, kao praznika vjere i nade u tumačenju smisla ljudskog postojanja.

U prisustvu oko sto prisutnih Crnogoraca i prijatelja, gosp. Nikola Lučić osvrnuo se na značaj Uskrsa, te najavio reper-toar od šest pjesama koje će izvesti pjevačka skupina „Montenegri“ pod ravnanjem gospođe Ljubov Judčenko Košmerl.

U sklopu zabavnog programa, gospođa Davorka Brusić otpjevala je dvije pjesme u solo izvedbi uz pratnju gitare.

Nakon zakuske, pjesma i veselje trajali su do iza ponoći.

GORNJI ORAHOVAC KAO OBREDNO-RELIGIJSKA ZAJEDNICA: GLAVNI NARODNI OBIČAJI I PRAZNICI (terensko istraživanje)

Aleksandra MIRKOVIĆ

Vaskrs

Vaskrs je praznik koji se proslavlja širom hrišćanskog sveta a kojim se zapravo evocira sećanje na događaj koji je kamen temeljac hrišćanstva i kao religije i kao filozofije. Kao praznik od tako velikog značaja, Vaskrs se u Gornjem Orahovcu proslavljao na način koji je imao po nešto zajedničko sa proslavama Vaskrsa u okolnjim krajevima, ali i neke osobenosti. Slavko Daković navodi da je vera starih ljudi bila veća i čvršća te su ranije skoro svi stanovnici Gornjeg Orahovca postili svih sedam nedelja Časnog posta. Njegova majka je bila jako pobožna te je postila sve postove. Ljubica Dragutinović se priseća da su žene na Čisti ponedjeljak vešale o komostre ljuske od jaja da bi se deca uplašila i da bi upamtila da je post počeo. Svi ostali su pred Vaskrs obavezno postili Veliki Petak. Jaja koja su za Vaskrs šarana su bila domaća i žene su ih skupljale tokom cele nedelje pred praznik. Po jajima se šaralo pisalicom i voskom. Tehnika je bila sledeća: jaja su šarana voskom rastopljenim u metalnim posudama – konaticama, i onda se pisalicom- drvce se zareže na vrhu i tu se stavi folija poput malog eksera, nanosi sloj voska u željenom obliku na jaje, te tako nastaju šare po njemu. Svakako ta jaja je dalje trebalo kuvati u boji. Farbana su u lukovici ili kasnije i u kupovnim bojama. Kako kaže Milan Vukasović, ranije se šaralo dosta jaja, neka su šarana i u čađi a obavezno je ostajalo jedno tzv. kaluđer koje je belo. Sve se to sprovodilo na Veliki Petak i verovalo se da jaje koje je snešeno na taj dan može zdravo da ostane preko cele godine i ono se i čuvalo ofarbano od Vaskrsa do Vaskrsa.

Ujutro na praznik bi prvo ukućani čestitali jedni drugima rečima: “Hristos Vaskrse!” i odgovorom: “Vaistinu Vaskrse!”, a zatim bi se kucali jajima. Seljani se međusobno posećuju tog dana i žene deci donose bar po jedno jaje na dar. Interesantna je izjava Milene Perović koja kaže da je običaj nalagao da se ostavlja po tri jajeta za popa, po tri za učitelja, po dva za svakog muškarca koji svrati u kuću a za žensku čaljad po jedno. Takođe nije važno pravilo da se jaje donosi kad se kod nekog odlazi u goste nego se od tih ljudi dobija kada se iz njihove kuće odlazi.

Kako je Vaskrs pokretan praznik, ali kako uglavnom pada u prolećne dane, vreme bi se često pogodilo da bude lepo i sunčano. Mladež je izlazila iz kuća, obilazili su jedni druge i skupljali se na gumnima ili ispred nečije kuće. Momci su znali da se sastanu i da šarana jaja postave uz zid neke kuće a onda da ih novčićima gađaju. Naravno, ko čije jaje pogodi - dobije ga.

Cveti su praznik nedelju dana pred Uskrs kada se bere mlječika od koje se pletu venčići i njima se kiti stoka da bi davala mnogo mleka preko godine. Na Veliki petak, rećićemo na najtužniji dan u hrišćanstvu, strogo se posti. Međutim, Milena Perović navodi da se tog dana spremao bakalar, i to je upravo jedna velika osobenost u običajima ovog kraja. Sa druge strane, nakon ovog najtužnijeg praznika, u nedelju jutro sviće i najradosniji hrišćanski dan. U skladu sa tim trpeza je bogata, mrsna i od jaja, naravno, šarena. Uglavnom bi se klali jaganjci i meso bi se kuvalo i peklo. Na trpezi bi se našao i pršut i sir. Loze vinove u Gornjem Orahovcu nije bilo te su rakiju kupovali na Primorju. Pričešćivanja u crkvi je bilo i pričestio bi se onaj ko je postio cijeli post, ali je takvih vremenom bivalo sve manje i manje.

Moji sagovornici su jednako upotrebljavali izraze Uskrs i Vaskrs, nepravdeći razliku među njima.

Obilježja Crne Gore

Crnogorska povijest

Crnogorska povijest (na crnogor. i u inačici Crnogorska istorija) se kronološki može pratiti u razdoblju od milenija.

Crna Gora na europsku pozornicu izlazi sredinom 11. stoljeća kada je oformljeno Dukljansko kraljevstvo - prva povijesna država Crnogoraca. No, već koncem 12. stoljeća naći će se pod okupacijom srpske države da bi obnovila svoju neovisnost, najprije u drugoj polovici 14. stoljeća pod vladarima iz obitelji Balšića, te vladarima iz obitelji Crnojevića sredinom 15. stoljeća. Slijedi period dominacije Osmanlija. Nova jezgra slobodne države je oformljena tijekom 18. stoljeća na prostoru oko Cetinja, gdje je bilo sjedište vladika i državnih poglavara iz obitelji Petrović Njegoša. Od 1852. ustrojena je Kneževina Crna Gora koju su do 1878. priznale sve države svijeta. No, crnogorska neovisnost je nestala 1918. nelegalnim i nasilnim pripajanjem Kraljevini Srbiji, odnosno, Kraljevini SHS. Od 1945. Crna Gora je federalna jedinica ili republika u SFRJ, od 1992. u SRJ a od 2003. u SiCG. Crna Gora je svoju neovisnost obnovila mirnim putem, referendumom 2006. godine.

Istorija po naslovima

- 1 Prije doseljavanja Slavena
- 2 Doseljavanje Slavena
- 3 Dukljanska država (od konca 10. stoljeća do 1189.)
 - 3.1 Titule dukljanskih vladara
 - 3.2 Dukljanska kultura
 - 3.3 Neka dukljanska središta i gradovi
- 4 Srpska okupacija 1189.- 1360.
- 5 Zetska država 1360. - 1421.
- 6 Crnojevića država 1451. - 1498.
 - 6.1 Ostavština Crnojevića
- 7 Osmanlijska okupacija 1496. - 1697.
 - 7.1 Obnova crnogorske samostalnosti
- 8 Crnogorska država 1698. - 1851.
- 9 Crnogorska država 1852.-1918.
 - 9.1 Samostalnost i priznanje Berlinski kongres
 - 9.2 Balkanski ratovi
 - 9.3 Prvi svjetski rat
- 10 Prva Jugoslavija
- 11 Srpska okupacija 1918 – 1941.
- 12 Drugi svjetski rat
 - 12.1 1941.
 - 12.2 1942.

12.3 1943. - 1944.

12.4 Posljedice

13 Druga Jugoslavija

14 Nakon raspada SFRJ

14.1 Granični sporovi

15 Nezavisnost 2006.

Novo osamostaljenje Države

Zastava Crne Gore

Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine. Nositelj suverenosti je građanin koji ima crnogorsko državljanstvo. Glavni grad je Podgorica, a prijestolnica Cetinje.

Službeni jezik u Crnoj Gori je crnogorski jezik, ćirilčno i latinično pismo su ravnopravni, a u službenoj uporabi su i srpski, bošnjački, albanski i hrvatski jezik. Valuta koja se koristi u državi je euro iako Crna Gora službeno nije članica Europske unije niti Eurozone. Na snazi je Ustav koji je donešen 19. listopada 2007. godine, a proglašen u 22. listopada 2007.

Državna obilježja

Državna zastava Crne Gore

Crna Gora ima grb, zastavu i himnu. Grb Crne Gore je zlatni dvoglavi orao s lavom na prsima, dok je zastava Crne Gore crvene boje s grbom na sredini i zlatnim obrubom. Himna Crne Gore je "Oj svijetla majska zoro".

Državni praznik je Dan državnosti – 13. srpnja, po Berlinskom kongresu iz 1878. godine kojim je Crna Gora priznata za 27. nezavisnu državu svijeta, te po početku narodnoga ustanka u Crnoj Gori protiv okupacije Osovinskih sila 1941. godine. Dan neovisnosti se slavi 21. svibnja u spomen na referendum 2006. godine.

Treba pomenuti nečasni napad crnogorske vojske 1991. i 1992. na Konavle i Dubrovnik.

Protiv napada na Dubrovnik, koji je s Crnom Gorom ranije bio uvijek u dobrim odnosima, ustali su crnogorski liberali s parolom: "Sa Lovćena vila kliče oprost nam Dubrovniče!". Crnogorski studentski i drugi demokratski forumi organizirali su brojne peticije za vraćanje crnogorskih pripadnika JNA s hrvatskog ratišta i blokirali od strane JNA planirano slanje Crnogoraca na Banovinu.

Dan nacionalnih manjina Grada Zagreba Dar Zagrebu

Milanka Bulatović

Na Zrinjvcu je 12. lipnja održan DAN NACIONALNIH MANJINA GRADA ZAGREBA.

Unatoč kišnim i pljuskovitim prognozama, program je ipak održan u ugodnom vremenu, svečano i veselo, a bilo je i dosta naših sugrađanki i sugrađana, kao i turista. Bilo bi ih i više, jer nacionalne manjine u Gradu Zagrebu žele upravo ovakvom javnom svečanošću pokazati da pripadaju ovome Gradu. Na žalost, opet je izostala primjerena medijska najava, čime se ponavlja višegodišnja pogreška i veliki propust da zagrebačka i hrvatska javnost učestvuje u ovakvim lijepim susretima. Nije to program lokalnog karaktera i upitnih umjetničkih dometa, već poseban događaj vrhunске kvalitete i lijepih emocija, itekako potreban u svakome, a pogotovo današnjem vremenu.

Program je uspješno vodila **Karmela Vukov Colić**. Prisutnima su se, potom, obratili: **Dušan Mišković**, predsjednik Koordinacije nacionalnih manjina Grada Zagreba, **Aleksandar Tolnauer**, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine i **Milan Bandić**, gradonačelnik Grada Zagreba. Istaknuli su zadovoljstvo pravnim i stvarnim položajem nacionalnih manjina u Gradu Zagrebu, a njihova obraćanja nisu bila tek prigodničarska, već sa osvrtom na prijedeno i ono što nas čeka, kao i odrazima ukupne društveno ekonomske situacije na status i daljnji rad nacionalnih manjina.

Grad Zagreb ima osamnaest nacionalnih manjina, a programom su se predstavile: albanska, bošnjačka, bugarska, crnogorska, češka, mađarska, makedonska, njemačka, poljska, romska, rusinska, ruska, slovačka, slovenska, ukrajinska i talijanska.

Bilo je pjesama, od izvornih iz zemalja porijekla, do obrada suvremenih pjesama iz Hrvatske i folklornih izvedbi

plesnih grupa. Uložen je veliki trud i ti programi su i ove godine zabilježili značajan kvalitativan pomak, od odabira, aranžmana do izvedbi i izrazite originalnosti. Teško je nekoga izdvojiti, ali su izvanredan nastup imali: dječji Pjevački zbor osnovne škole Ljubljana na talijanskom jeziku (koji i uče u školi); romska plesna grupa sa suvremenom gipsy glazbom i hiphoperskom koreografijom, a svi su se uključili u ples; makedonskom kolu nisu odoljele i japanske turistice; posebna je bila i izvedba slovačke folklorne grupe sa izvornim instrumentima i napjevima, koja je zvučala izvanredno autentično.....

Crnogorska nacionalna manjina predstavila se izvedbom tradicijskih crnogorskih pjesama: **Gledala sam s Koma plava, Tekla voda na valove i Što se mala uobrazi**, u izvedbi mješovitog pjevačkog zbora „Montenegro“ Zagreb. Uvodno, uz taktove pjesme **Pod onom, pod onom, gorom zelenom**, izveden je dio tradicionalnog crnogorskog kola. A crnogorska trpeza? priganice, sir, proja, pršut i sir, razne pite i pitice, kroštule, baklave, hurmašice, vino vranac, lovori i ruzmarin koji se dijelio svima...

A nacionalne trpeze? Doslovce su se rušile od slatkih i slanijeh jela, bezbrojnih kolača, vina izvornog porijekla.... Počastili smo dostojno Zagrepčanke i Zagrepčane i turiste, kojima je sve prijalo....

Na Zrinjvcu je to bio lijep događaj koji nadilazi folklornu manifestaciju, bio je to **DAR Zagrebu** njegovih nacionalnih manjina, sa dijelom bogatog stvaralaštva koje su rado podijelili svima prisutnima. Valjda će jednom ponovno doći vrijeme da javni i ostali mediji prepoznaju i prikažu ovaj program koji im se nudi „na tanjuru“.

„MEDIJI I NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ“ – SEMINAR

U Opatiji je 15. lipnja 2016. godine održan seminar „**Zaštita manjina i uloga medija u demokratizaciji hrvatskog društva**“.

Prisustvovali su pripadnici nacionalnih manjina, uglavnom iz tiskanih medija, a skup su otvorili: mr.sc. **Branko Sočanac**, ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH i **Aleksandar Tolnauer**, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine. Saborski zastupnici nacionalnih manjina nisu mogli prisustvovati zbog poznatih aktualnih političkih događanja.

Izlaganje prof.dr.sc. **Siniše Tatalovića** bilo je o temi „**Mediji i nacionalne manjine nakon članstva RH u EU**“, a prof.dr.sc. **Gordane Vilović**: „**Mediji, nacionalne manjine i javnost: pogled iz 2016**“. Ispred Hrvatskog radija, Prvo-ga programa, govorila je **Željka Mandić**; ispred Agencije za elektroničke medije, **Suzana Kunac**. Hrvatska televizija nije sudjelovala na ovome seminaru, iako je bila pozvana (redakcija za nacionalne manjine, iseljništvo i civilno društvo-multinacionalni magazin „Prizma“ i Programsko vijeće).

Prisutni novinari manjinskih glasila istaknuli su svoja dosadašnja iskustva u radu, probleme, kao i perspektive. Posebno se vodila rasprava o javnim medijima: Hrvatski radio i Hrvatska televizija sa svim svojim programima, o emisijama „Prizma“ i „Manjinski mozaik“, kao i ostalima, informativnim, obrazovnim i emisijama iz kulture HRT. Bilo je i govora o lokalnim, regionalnim i komercijalnim medijima i njihovom odnosu prema tematici nacionalnih manjina.

Bio je ovo treći seminar o nacionalnim manjinama i medijima, potreban i dobar, ne ograničavajući se samo na taj odnos, već razgovor o svim temama i problemima manjinskih zajednica.

Mr.sc. **BRANKO SOČANAC** – posebno se osvrnuo na četvrto Mišljenje Savjetodavnog odbora Vijeća Europe o Hrvatskoj za provedbu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. Ukazano je na primjere pozitivne prakse, kao i na hitne preporuke za djelovanje Savjetodavnog odbora za zaštitu nacionalnih manjina vezano za osuđivanje pojava nacionalističke i protumanjinske retorike kao i pojava govora mržnje u javnom i medijskom prostoru, s provođenjem mjera kažnjavanja takvih slučajeva.

Istaknuta je potreba osiguravanja pune provedbe odredaba Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, te Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina. Također, kao prioritarna potreba istaknut je razvoj marginaliziranih područja naseljenih pripadnicima nacionalnih manjina, vezano posebno za povratnike, kao i romsku nacionalnu manjinu. Zaključno je kako je brigu o pravima nacionalnih manjina potrebno učiniti prioritarnim i sastavnim dijelom u programima Vlade Republike Hrvatske. Poseban je problem sa lokalnom i regionalnom upravom i samoupravom; nedovoljna ostvarenost u pristupu javnim medijima; Potrebno je: PROMICANJE SVIJESTI O NEPRIHVATLJIVOSTI POJAVA I GOVORA NETOLERANCIJE I MRŽNJE;

Sigurno je da nam predstoji veliki napor da se sadašnji problemi smanje i situacija počne popravljati. Nedopustivo je da „manjinci“ koji čine cca 300.000 građana ove zemlje još uvijek nemaju emisije na svome jeziku. Ujedno, tu je i problem odgovornosti novinarske profesije i nedovoljne obrazovanosti, te stoga potrebe osvješćivanja i edukacije o manjinskim temama

ALEKSANDAR TOLNAUER: osvrnuo se na medije u RH: *Izvjешća HRT uvijek liče na ona iz prethodne godine: tu su navedene emisije i minutaže, forma je zadovoljena; Može se zaključiti da je ZASTUPLJENOST manjina u javnim medijima, što se brojki tiče NESRAZMJERNA učesću nacionalnih manjina u ukupnoj populaciji; poseban je problem neprihvatljivog načina marginalizacije kao i vremenskoj odrednici programa manjina; Poseban problem je raznih PORTALA: tu je stanje PRESTRAŠNO! (koristeći slobodu govora (tj. pisma), prostor je otvoren govoru mržnje, netolerancije i nasilja svake vrste; Treba podsjetiti da i manjine imaju slobodu govora u hrvatskom društvu, a kritična riječ nije nikakva „izdaja“ i denunciranje, već građansko pravo u funkciji pomoći izgradnje boljeg hrvatskog društva;*

Prof.dr.sc. **SINIŠA TATALOVIĆ** – dao je svoje mišljenje o odnosu medija i nacionalnih manjina; uvodno je istaknuo da je od 1990. godine do danas uloženo puno truda u poboljšanje položaja nacionalnih manjina i ostvaren je kontinuirani napredak. Jedna od slabijih karika u cijelom tom procesu su mediji u odnosu na nacionalne

manjine, iako je to pitanje razrađeno zakonskim odredbama i različitim domaćim i međunarodnim pravnim i ostalim instrumentima. Odnos sa medijima i cijela ta problematika nije crno bijela, ostvaren je i napredak koji se očituje u području lokalnih i regionalnih medija koji barem redovno prate manjinske programe i problematiku, uz postojanje među njima i takvih koji proizvode antimanjinski program. Nakon ulaska RH u EU, nestali su mehanizmi koji su nas usmjeravali; medijska scena gubi interes za manjine, posebno javni mediji; ilustrativan je podatak po Izvješćima HRT da su manjine prisutne u javnim medijima ispod 1% (učestće nacionalnih manjina oko 7% u ukupnom stanovništvu!) Može se konstatirati da je postojeće stanje: NEZADOVOLJSTVO i ZABRINUTOST ukupnom društvenom klimom i ukupnim stanjem vezanim za nacionalne manjine; jedan od ZAKLJUČAKA mogao bi biti: Nacionalne manjine u RH danas imaju sve manje SNAGE, nemaju gotovo nikakvog utjecaja na medije, Ne može se više računati na vanjski utjecaj, manjinska prava danas, na žalost, nisu sadržana u programima Europske unije (poneke EU institucije se, doduše, ali dosta blago, osvrću na stanje ljudskih i manjinskih prava; treba biti puno GLASNIJI; Pitanje je gdje postoji određeni kapacitet? To je svakako JAVNOST-kad građani priznaju i poznaju RAZLIČITOST; Potrebno je osmisliti JAVNU POLITIKU, kojom će se isticati manjinska prava, a za to su potrebni MEDIJI; Kako je prisutan porast GOVORA MRŽNJE u medijima, na to treba posebno ukazivati i demokratska, uljuđena Hrvatska mora reagirati;

Općenito, može se reći: **BORIMO SE SA PROŠLOŠĆU DA NE BI RAZGOVARALI O BUDUĆNOSTI** (zbog straha i neznanja!)

Prof.dr.sc. **GORDANA VILOVIĆ**: U 2016. godini je stanje takvo da predstavlja znatno nazadovanje, od općeg društveno političkog konteksta: mi smo još uvijek postkonfliktna država, politička klima i prisutna retorika dopušta da na vidjelo izađe ono najgore-poseže se za prošlošću, prisutni su verbalni i fizički napadi, vrijeđanja, govor iz mržnje, revizija povijesti, pa je upitan i antifašizam koji je bio općeprihvaćena vrijednost; multikulturalizam nam je daleko, samo smo na papiru multikulturalna država, a u zadnje vrijeme se pojavljuje monokulturalizam i sve prisutnija ideja asimilacije (izjave tipa: ako im se ne sviđa, neka idu gdje im je bolje!); Danas se čini da je sve dalje **MULTIKULTURALIZAM I INTERKULTURALIZAM**; Što se tiče stanja u main stream medijima, poznato je, prikazi manjinskih tema svedeni su na ekscitacione situacije, konflikte i stereotipe. Naravno da ne mogu mediji sami promijeniti aktualno stanje, ali njihova je zadaća da prepoznaju kvalitetne razlike i napuste manifestaciono praćenje manjina; Uloga manjinskih medija je da informiraju o manjinskoj

problematici, na svome jeziku i pismu. **PRAVO I SLOBODA IZRAŽAVANJA** daje pravo manjinama da se kritički osvrću na probleme, jer kritičnost nije rezervirana samo za „većinske“ medije. Manjinski mediji ne dopiru do većine i nisu vrednovani na pravi način, u njima ima vrlo kvalitetnih tekstova od opće vrijednosti; sve je to nedovoljno, nesustavno i neredovito, a i javnost nije pripremljena; Što se tiče Javnoga servisa, on ima posebne, specifične obaveze prema nacionalnim manjinama, nedopustivo je nema emisija na manjinskim jezicima, a što imaju neke zemlje u okruženju (npr. Crna Gora); pri tome, važno je isključiti sugovornike koji govore jezikom mržnje; Važna je i uloga lokalnih medija, a postoje drastični primjeri govora mržnje i neoustaštva (primjer Vinkovačke televizije); Posebna priča su internetski portali: to je odraz naše stvarnosti i problem je zaista veliki: koristeći se danom slobodom, ljudi tu plasiraju sve svoje frustracije i egzibicionizam, piše se sve ono što se javno možda ne bi reklo; sve to upućuje na potrebu razvijanja medijske pismenosti i građanske pristojnosti;

Puno je štete napravljeno u zadnje vrijeme, a većinski narod ima tu presudnu ulogu u odnosu na nacionalne manjine. Manjinski mediji trebaju imati konačno mogućnost emisija na svome jeziku i pismu i potrebno je omogućiti im da pričaju i pišu o svemu, a ne samo o manjinskoj problematici.

SUZANA KUNAC: Istakla je važnost **MEDIJSKE PISMENOSTI**, a govorila je i o izradi Izvješća o toj temi za europske institucije. Trend je negativan; jedan od projekata bio je podizanje kapaciteta nakladnika za produkciju kvalitetnih emisija na temu nacionalnih manjina u RH, jer opća je ocjena da su to šablonske emisije (nema, npr. emisija o političkoj pripadnosti manjina, ekonomskim pitanjima i sl.); održano je, doduše, niz radionica (5 radionica do sada i 126 novinara-polaznika), svi sudionici su bili izrazito zadovoljni; To je primarni zadatak: informiranje i edukacija novinara o **PRAVNOJ STEČEVINI** Europske unije i aktima Vijeća Europe koji se odnose na medije i važnost promicanja ljudskih prava i prava nacionalnih manjina; ilustrativan je podatak da se u periodu od 2012.-2015. godine prepolovio broj emisija o nacionalnim manjinama, a dobije se polovica od traženih sredstava;

ŽELJKA MANDIĆ, urednica i voditeljica emisije „Multikultura“ na Prvome programu Hrvatskog radija, govorila je o konceptu te emisije, kao i o emisiji srijedom „Isti i različiti“. Koncept emisije je mozaičan i edukativan, sa dosta sadržaja trajne vrijednosti i dio se pohranjuje u „Etničku baštinu“. Smatra da je **MULTIKULTURALNOST** DATOST, a da osvještavanje i edukacija novinara nisu dovoljni. Potrebno je osmisliti neke nove forme za manjinsku tematiku.

SRETEN ASANOVIĆ

Veliko ime crnogorske književnosti, majstor kratke priče, pisac, publicista i novinar **Sreten Asanović** umro je 3. 6. 2016. u 85 godini života. Po vlastitoj želji sahranjen je u krugu porodice 5. 6. 2016. u Donjim Kokotima.

Sreten Asanović je rođen 22. februara 1931. godine u Donjim Kokotima. Završio je učiteljsku i studirao višu pedagošku školu.

Od 1957. do 1960. bio je urednik i glavni i odgovorni urednik titogradskog časopisa „Susreti“, urednik u sarajevskom „Oslobođenju“ od 1960 do 1962. prvi glavni i odgovorni urednik revije „Odjek“ (1963-1965), sekretar Komisije za kulturu i umjetnost Savezne konferencije SS-RNJ u Beogradu (1965-1972), glavni i odgovorni urednik poznatog crnogorskog časopisa „Stvaranje“ u Titogradu, od 1973. do 1989. godine.

Asanović je objavio knjige „Dugi trenuci“ (priče, Narodna knjiga Cetinje, 1956), „Ne gledaj u sunce“ (priče, Obod Cetinje, 1960), „Igra vatrom“ (priče, Svjetlost Sarajevo, 1966), „Lijepa smrt“ (izbor i nove priče, predgovor prof. dr. Ratko Božović, Grafički zavod - Luča, Titograd 1971), „Opojno piće“ (izbor i nove priče, predgovor Milo Kralj, Rad Beograd, 1977) „Noć na golom brdu“ (priče, Mladost Zagreb, 1980), „O kulturi i stvaralaštvu“ (članci, Radnička štampa Beograd, 1981), „Lice kao zemlja“ (izbor Gojko Antić, predgovor prof. dr. Mirjana Strčić, Univerzitetaska riječ Nikšić, 1988), „Putnik“ (roman, Dignitas Cetinje, 1994, drugo popravljeno izdanje, KPZ Podgorica, 1998, treće izdanje KPZ Podgorica, 2000, četvrto izdanje Plima Ulcinj 2001, peto u Izabranim djelima, Plima Ulcinj, 2003. i šesto, u izdanju „Vijesti“, Podgorica, 2006, u tiražu od 22.000 primjeraka), „Martiri i pelegri“ (priče, Plima Ulcinj, 2000), Izabrana djela (četiri toma, Plima Ulcinj, 2003), „Nomina“ (novelete, Plima Ulcinj, 2006, dva izdanja i treće 2011), „Zvijezde padaju“ (izbor priča, predgovor i pogovor Jovan Nikolaidis, NZCH & Plima Zagreb, 2009, drugo izdanje, Plima Ulcinj, 2009), Kratke priče, OKF - „Pobjeda“, Cetinje, Podgorica, 2015).

Sreten Asanović je dobitnik brojnih nagrada: Za zbirku pripovjedaka „Lijepa smrt“ 1972. godine dobio je Trinaestojulsku nagradu Skupštine SR Crne Gore, za najbolje ostvarenje iz oblasti književnosti za knjigu „Igra vatrom“ dobio je nagradu Oslobođenje Titograda 1967, kao i Goranovu nagradu za najbolju knjigu godine na srpskohrvatskom jeziku, „Noć

na golom brdu“ 1981. godine. Nagradu Savjeta za prosvjetu NR Crne Gore za priču „Dželat“ dobio je 1954, a nagradu Udruženja književnika Crne Gore za knjigu pripovjedaka „Dugi trenuci“ 1957. Godine 1959. dobio je nagradu časopisa „Stvaranje“ za pripovijetku „Uspravni konjanik“.

Asanović je bio predsjednik Udruženja književnika Crne Gore (1973-1976), potpredsjednik Saveza književnika Jugoslavije (1976-1979), predsjednik Saveza književnika Jugoslavije (1979-1981). Bio je član redakcije Leksikografskog zavoda Zagreb i urednik za književnost.

Zastupljen u mnogobrojnim domaćim i stranim antologijama proze, domaćim i stranim enciklopedijama, leksikonima, biografijama, čitankama i školskoj lektiri.

Knjiga „Lijepa smrt“ prevedena je na albanski (Vdekje e hieshme, Rilindija, Priština, 1975), makedonski (Ubava smrt, Mislja, Skopje, 1977), ruski (Raskazi, Inostrana literatura, Moskva, 1977), rumunski (Frumoasa moarte, Univers, Bukurešt, 1978) i italijanski jezik (La bella morte, Riposte, Salerno - Roma, 1993). Pojedine priče prevedene su i objavljene na više od 20 jezika.

Odlikovan je Ordenom bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem 1976. godine.

Asanović je bio član Dukljanske akademije nauka i umjetnosti DANU i Crnogorske Akademije nauka i umjetnosti CANU

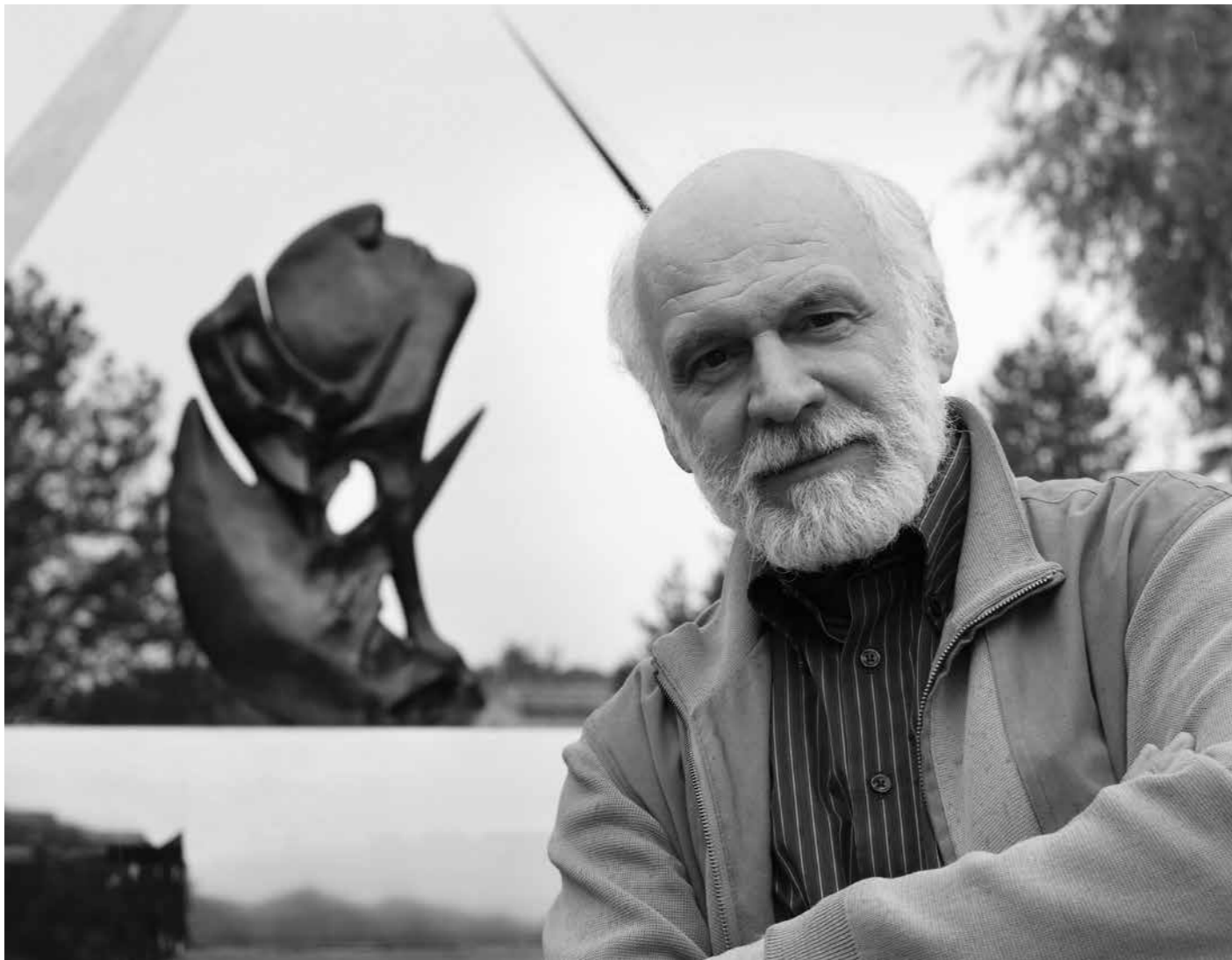
DIMITRIJE POPOVIĆ

Proglašen za akademika Slavenske akademije književnosti i umjetnosti u Varni

Na redovnom zasjedanju Slavenske akademije književnosti i umjetnosti u Varni 30. aprila 2016. godine Dimitrije Popović je primljen u redovno članstvo ove ugledne kulturne institucije. Slavenska akademija književnosti i umjetnosti djeluje u devetnaest zemalja svijeta. Okuplja ugledne stvaraoce na području književnosti i likovne umjetnosti. Među njenim članovima su i autori svjetskog renomea kao što su Krištof Zanusi i Paolo Kueljo. Ovogodišnja redovna sjednica Slavenske akademije književnosti i umjetnosti održavala se pod predsjedanjem ugledne bugarske pjesnikinje međunarodne reputacije Elke Njagolove.

„S radošću Vam javljam da su se svi kolege odazvali s veseljem i uvjerljivo podržali Vašu kandidaturu. Vaša umjetnička biografija je doista veličanstvena. Sretni smo što u svojim redovima imamo takve članove - dokazane u životu i u kulturnom radu,“ navodi se u službenom priopćenju Slavenske akademije književnosti i umjetnosti koje potpisuje njena predsjednica Elka Njagolova.

Dimitrije Popović je Član Dukljanske akademije nauka i umjetnosti, Crnogorske akademije nauka i umjetnosti te Ruske akademije književnosti.

Veljku Bulajiću priznanje 'SEE filmska legenda'

U okviru **Festivala jugoistočnoeuropskog filma SEE**, redatelju **Veljku Bulajiću** će se u Parizu **1. lipnja 2016.** uručiti priznanje „**SEE FILMSKA LEGENDA**“.

Festival se održava od 26. do 29. svibnja u Berlinu, te od 1. do 5. lipnja u Parizu, gdje će se priznanje Bulajiću uručiti na samom otvorenju festivala.

Na festivalskoj stranici Bulajića se opisuje kao "autora filmova iznimne vrijednosti koji su postali sastavni dio globalnog filmskog nasljeđa i svjedočanstvo vremena u kojem su nastali". "Bulajić je izvorni umjetnik koji je uvijek bio u stanju snimati epske prizore masa, a nikada ne izgubiti iz vida pojedinca i njegovu sudbinu u teškim i ključnim povijesnim okolnostima. Njegovi filmovi ostavljaju snažan dojam na gledatelje sada kao i onda kada su prvi put prikazani", stoji u obrazloženju.

Veljko Bulajić je dobitnik nagrada Zlatni Lav u Veneciji, Zlatna Nimfa u Monte Carlu, nagrade za režiju u San Sebastijanu i New Delhiu, Zlatne medalje na Međunarodnom filmskom festivalu u Moskvi, međunarodne nagrade kritike Cidalc, nagrade Zlatni klas za najbolji film u Valladolidu, nekoliko nagrada publike te još neke druge. Nagrađen je s nekoliko Zlatnih Arena na Filmskom festivalu u Puli za najbolje filmove i najbolju režiju, a američka Akademija za umjetnost i znanost nominirala je njegov film Bitka na Neretvi za Oscara.

Odlukom Festivala mediteranskih zemalja u Rimu Bulajiću je 2013. dodijeljena Nagrada za životno djelo.

Danajski CANU darovi

Piše: Milorad Minjo Ražnatović

Ovih dana sam pomno pratio rasplamsalu polemiku koja se povodom CANU-ovog danajskog dara za destogodišnjicu nezavisnosti Crne Gore - „Rječnika crnogorskog narodnog i književnog jezika“ (radi se o prvom tomu u kojem su obrađene leksičke jedinice A, B i V), vodi u *Pobjedi* i na portalu *Analitika*. Da oni nijesu državnički odgovorno, patriotski svjesno i žurnalistički profesionalno otvorili svoje stranice za polemiku, crnogorska javnost bi ostala bez informacije o tome kakva je šteta, njegovim pojavljivanjem, nanijeta Crnoj Gori. Na stranicama ovih medija, profesori Fakulteta za Crnogorski jezik i književnost sa Cetinja i drugi crnogorski intelektualci koji se javiše ovim povodom, argumentovanim, stručnim i naučno fundiranim prilozima, razobličije neprimjerene greške koje su sadržane u ne malom broju odrednica Rječnika - od pogrešnih leksikografskih definicija, do nevjerojatnih netačnosti koje se odnose na društvena i historijska objašnjenja značenja određenih riječi. U tom kontekstu, posebnu težinu nose anahrona i netačna značenja određenih odrednica kojima se islam izmješta iz

okrilja religije, a Albanci islamske vjeroispovijesti predstavljaju kao lukave arnautske poturice, čime se grubo vrijeđaju nacionalna i vjerska osećanja manjinskih autohtonih naroda u Crnoj Gori – Albanaca, Bošnjaka i Muslimana i atakuje na crnogorsko multinacionalno, multikulturalno i multikonfesionalno biće, kao jednu od najvećih crnogorskih vrijednosti. Ništa manje historijske netačnosti i grubosti ne sadrži ni odrednica koja je usmjerena na reviziju anti-fašističkog pokreta, kao jednog od najvećih civilizacijskih dostignuća Crne Gore, prikazujući Dražu Mihailovića kao „pravog“ antifašistu, niti, pak, ona koja kralja Aleksandra - čovjeka koji je puškom, bajonetom, spaljenim kućama i ugašenim domovima, obavio prisajedinjenje Crne Gore Srbiji i dekretom ukinuo Crnogorsku pravoslavnu crkvu - predstavlja „kao nepokolebljivog čuvara narodnog jedinstva i arbitra u političkim trvenjima“. Znanost su Crna Gora i Crnogorci, osetili, i te dobro, svo njegovo „arbitriranje“, „milosrđe“ i „humanost“. A da ne govorimo o tome da, u godini kada slavimo i hiljadugodišnjicu svoje državnosti,

nema ni pomena o našoj prvoj dinastiji - Vojislavljevićima, dok su Balšići tretirani ne kao crnogorska, nego kao dinastija u Crnoj Gori, što ide na ruku srpskim falsifikatorima istorije.

S druge strane, na argumentaciju je odgovoreno neprimjerenim političkim etiketiranjem i diskvalifikacijama, od strane predsjednice Savjeta za izradu Rječnika, člana tog Savjeta - kolumniste *Vijesti* i književnog „barda“ juniora, kao i od nedavno izabranog akademika CANU – književnog „barda“ seniora, autora kovanice o „najcrnogorskoj Crnoj Gori“. Biće da je njegovim ulaskom i Akademija uzdignuta do „hrama mudrosti“ i „najcrnogorske“ institucije, a pojava Rječnika predstavlja „jedan od najznačajnijih datuma u duhovnoj istoriji Crne Gore...koji se graniči po vrijednosti sa Crnojevića štamparijom i *Gorskim vijncem*“.

Ni najnoviji odgovor autorskog tima Rječnika, koji se, pritisnut ostrim reagovanjima i osudama brojnih intelektualaca kao i pojedinih institucija, obratio saopštenjem za javnost, nije donio ničeg novog. Pokušaj odgovora na postavljena pitanja sveo se, opet, jednim dijelom na neakademsko i politikantsko etiketiranje i vrijeđanje profesora Fakulteta za Crnogorski jezik i same te institucije, a drugim dijelom, na nevrješto odbranaštvo, začinjeno negiranjem i odbacivanjem iznešenih kritičkih osvrta. Najtužnije u svemu tome je, što se u saopštenju, braneći svoje „čedo“, autorski tim koristi neprimjerenim manipulacijama koje se odnose na integralno citiranje pojedinih rečenica, koje su skraćene i kao takve imaju drugačije značenje od onog koje bi imale da su u Rječniku vjerno prenijete, ili se pozivaju na autore koji bi im pomogli u odbrani značenja njihovih rječničkih interpretacija u pojedinim odrednicama, pritom citirajući samo djelove koji njima odgovaraju, što se, i u jednom i u drugom slučaju, graniči sa falsifikatom. Uz to, maltene, optužuju autore književnih djela iz kojih su preuzeli određene rečenice u svrhu objašnjenja riječi kojima se vrijeđaju manjinski narodi i njihova religija, kao da su ovi krivi za odabir građe kojom su se služili autori Rječnika, i kao da se kod istih, ili drugih autora, nijesu mogli naći ljepši, etičkiji i primjeri koji objektivno karakterišu ove zajednice. Ne zadržavajući se na tome, oni svojim kritičarima spočitavaju nepažljivo čitanje Rječnika i neutemeljenost kritika. Elem, odavno su ove profesorice-lingvistkinje sa nikšičkog Filološkog fakulteta, njihovi naučni, medijski i politički mentori (CANU, *Vijesti* i njihov politički satelit URA), pročitani, vezano za to, koliko im je stalo do kodifikacije crnogorskog jezika i baštinenja bogatog autohtonog jezičkog nasljeđa, a to je nedvosmisleno pokazao i ovaj Rječnik. I ne samo to, već je on, ovoga puta, ogolio i dugogodišnju spregu, imenovanih subjekata, u osporavanju i grubom nipodaštavanju standardizovanog crnogorskog jezika. Takođe je ukazao na žalosnu činjenicu da CANU, i pored određenog „osvježenja“, naučnim i kulturnim poslenicima crnogorske, antiratne i antifašističke provenijencije, nije dalje mrdnula od devedesetih godina prošlog vijeka i njene

nacional-šovinističke, hegemonističke i asimilatorske uloge prema Crnogorcima i Crnoj Gori. To nije neočekivano od institucije u kojoj, sva je prilika, glavnu riječ još uvijek vode „stari“ kadrovi iz Miloševićevog zemana, a njome rukovodi čovjek koji je povodom organizovanja referendum o nezavisnosti poručivao „No pasaran“ – neće proći crnogorska nezavisnost, ili grubo kvalifikovao govoreći da je „Crna Gora staljinistička, nedemokratska i necivilizovana država i kao takva ne može i ne treba da postoji“. Ali jest neočekivano i zdravom razumu nepojmljivo, da se povodom pokušaja revizije antifašizma i davanja neopravdanih zasluga pojedinim ličnostima i događajima, ne oglasiše i ne ogradiše od takve rabote SUBNOR Crne Gore i njegov potpredsjednik – akademik CANU i član Savjeta Rječnika, stipendisti Titovog fonda, kojih ima među članovima Akademije, kao i istoričari koji su se bavili temama iz crnogorske istorije. Izgleda da je od svega toga Akademiji, njenom Predsjedništvu i academicima, izuzimajući akademika Pulevića, bilo važnije da „loptu prebaci u tuđe dvorište“, osuđujući benigni performans jednog poslanika u Skupštini, zamagljujući time svoju odgovornost za podmetanje ovog „kukavičjeg jaja“, koje nije manje štetno po multietničku, multikulturalnu i multikonfesionalnu Crnu Goru, od onog koje podmetnuto na Rumiji od strane Amfilohija Radovića.

Pridružujući se onima koji su tražili, ne spaljivanje, kako se želi zlonamjerno spočitati, već povlačenje (dovoljno bi bilo da je samo u jednoj odrednici napravljena greška koja nanosi nenadoknadivu štetu crnogorskom multinacionalnom, multivjerskom i multikulturalnom suživotu, pa da zahtjev za povlačenjem bude opravdan), koje bi bilo u funkciji ispravki i dorada Rječnika, iako je mala vjerovatnoća da će se to i desiti, ovom prilikom ću podšetiti na moje zalaganje iznijeto u tekstu *NOVI ŽIVOT STRE DRŽAVE*, kao i aktuelnost tog zalaganja, koje je zasnovano na dvadesetpetogodišnjem kontinuiranom djelovanju CANU. Tada sam zapisao sljedeće: „Ako je sa ijednom institucijom trebalo napraviti diskontinuitet to je sa ovom filijalom SANU u Crnoj Gori, jer ovako imamo kontinuitet sa politikom Miloševića i sa onim što je ona na ovim prostorima predstavljala. Ovakva djelatnost CANU, kao i činjenica da je Crna Gora vratila svoju nezavisnost, davalo je potpuno pravo i štoviše obavezivalo Vladu da Zakonom uspostavi novu instituciju sa istim imenom, formirajući pritom matičarsku komisiju sastavljenu od eminentnih naučnih i kulturnih radnika iz Crne Gore, regiona, pa i šire, koja bi na osnovu naučnih i umjetničkih kompetencija birala ne više od tridesetak akademika. S tim, što bi eliminatorni faktor za izbor u novu CANU bio taj - da njen član ne može biti onaj koji je svojim radovima i svojom javnom djelatnošću osporavao crnogorsku državu i njene atribute.“ (tekst je objavljen u *Lučindanu*, 12. jula 2012. godine, a kasnije publikovano u mojoj knjizi *Združeni udar*, str. 202)

KULTURNA SURADNJA

Nikola Lučić

RIJEKA - Na poziv Kulturno umjetničkog društva „BOSNA“ iz Rijeke, pjevačka skupina „Montenegri“ NZC Rijeke nastupila je sa šest pjesama iz svog bogatog repertoara 30.04.2016.god. Manifestacija je održana povodom dana osnivanja društva i to na otvorenom prostoru Riječkog kampusa na Trsatu. Nastup naše skupine burno je pozdravljen od prisutne publike.

LIKOVNO - PJESNIČKA VEČER NENE SIMUNIĆA I ANĐELKE KORČULANIĆ U SPLITU

Slikar i kantautor Neno Simunić i pjesnikinja Anđelka Korčulanić predstavili su 26.04.2016., u prostorijama Zajednice Crnogoraca Split, svoja djela i talente zahvaljujući Koordinatorici kulturnog amaterizma Zajednice Blaženki Jukić kroz program „Crnogorci Splitu 2016“. Prisutnima se zahvalila Predsjednica Zajednice Nataša Gerželj obračujući pažnju na suradnju između ULKU Vlaho Bukovac koja je već drugu godinu vrlo intezivna.

Neno Simunić uveličao je večer svirajući na gitari i pjevajući nekima već poznate riječi. Njegova tehnika slikanja je mnoge oduševila.

Već dugi niz godina prisutan je kao kantautor na glazbenoj sceni.

Sudionik je mnogobrojnih festivala (Split, Zagreb, Rogaška Slatina, Blato na Korčuli, Trogir, Večerima šansone, u sklopu zagrebačkog festivala a kasnije na međunarodnom festivalu Chansonfest, izvodeći vlastite skladbe (Krava, Tableta, Usamljeni putnik, Zašto, Vijesti, Isti svijet, Razbijen komadić života) i druge. Suradivao je sa brojnim glazbenim imenima (M.Došen, H.Hegedušić, D.Mlinarec) i održao mnogobrojne solističke koncerte diljem Hrvatske i izvan nje (Slovenija, Norveška, Italija). 1996. godine u izdanju Orfeja objavio je svoj prvi autorski CD. Dobitnik je 3 nagrade stručnog žirija na III festivalu šaljive pjesme u Blatu na Korčuli, čiji je sudionik od početka, za skladbu „Ljubav je...“.

Trenutno je koncertno aktivan sa svojom country grupom Westaste, diljem Hrvatske. Skladbe stilski pripadaju country-pop-rock-blues izričaju pod utjecajem B.Dylana, P.Simona, C.Stevensa, K.Kristoffersona i dr.). Dugogodišnji je član Hrvatskog društva skladatelja, Hrvatske glazbene unije.

Neno Simunić kao slikar, autor je nekoliko samostalnih slikarskih izložbi. U tehnici ulja motivi su uglavnom pe-

jsaži netaknute prirode. U početku je to bio realizam koji je vremenom krenuo ka impresionizmu, a autor je sad okrent uglavnom poluapstraktnom i apstraktnom slikarstvu s osobitim naglaskom na kolorit. U tehnici akvarela i grafike koji su često u kombinaciji, motivi su ženski aktovi smješteni u različite životne situacije s određenom simbolikom. Iako nema posebnih uzora, impresionizam mu je do danas ostao najomiljeniji slikarski pravac.

Anđelka Korčulanić je, recitirajući svoje pjesme postigla uspjeh jer su se prisutni mogli pronaći u nekoj od njih. Pjesme su iz života što je mnoge dirnulo.

Piše poeziju, kratke priče i pjesme za djecu, a pisati je počela u zreloj životnoj dobi na čakavici i književnom standardu. Član je Hrvatskog književnog društva, Rijeka, Jutra poezije, Zagreb i ULKU „Vlaho Bukovac“, Split. Učesnica je brojnih poetskih susreta u Hrvatskoj, ali i u svim zemljama nastalim raspadom Jugoslavije.

Izdala je tri zbirke poezije: „Stih u boji mora“, Naklada Bošković, Split 2012.god., „Stope u pijesku vremena“, Hrvatsko književno društvo, Rijeka, 2014. god. i „Na vihoru ljubavi“, Hrvatsko književno društvo, Rijeka 2015.god. Pjesme su joj objavljene u više od 50 zajedničkih zbirki u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Makedoniji. U zbirci makedonskih i hrvatskih autora „Od jedne do druge obale“, u zajedničkom izdanju Udruženja za književnost, kulturu i znanost Bran iz Struge i Hrvatskog književnog društva iz Rijeke, objavljene su joj pjesme prevedene na makedonski jezik.

Uvrštena je u Antologiju pjesnika 20. i 21. stoljeća, Književni klub „Branko Miljković“, Niš i antologiju More mora, Studio moderna i Naklada Đuretić, Zagreb 2014. među najznačajnije hrvatske pjesnike koji su pisali o moru od 16. stoljeća do danas.

„SVE BOJE I PJESME MOJE“ – IZLOŽBA SLIKA RADMILE PINTERIĆ U SPLITU

17.05.2016. u prostorijama Zajednice Crnogoraca Split odvijala se predivna večer koja će nam svima ostati u lijepom sjećanju. Radmila Pinterić, slikarica i pjesnikinja, pokazala je svoje umijeće i u slikanju i pjesmama. Slike odmara ju oči a pjesme ispunjavaju dušu. Zahvaljujući voditeljici Lidiji Leskur koja je predstavila autoricu program je tekao po planu. Pred 40-ak prisutnih članova Zajednice, prijatelja Crne Gore te Predsjednika ogranka HSLS Tonća Blaževića te bivšeg gradonačelnika grada Splita i Konzula Crne Gore Ivana Škarića, glazbeni Duo Anton i Goran, uveličali su manifestaciju notama poznatih izvedbi. Prisutnima se obratila i Predsjednica Nataša Gerželj koja je i više nego zahvalna svim prisutnima na odazivu i promicanju programa Zajednice „Crnogorci Splitu 2016“.

Izložbu je organizirala Koordinatorica kulturnog amaterizma Zajednice Crnogoraca Split Blaženka Jukić uz pomoć Udruge Emanuale Vidović i ULKU Vlaho Bukovac iz Splita koja je ujedno i izložbu proglasila otvorenom.

Radmila Pinterić: Zahvaljujem ZAJEDNICI CRNOGORACA SPLIT što je otvorila vrata umjetnicima amaterima kako bismo zajedno surađivali i družili se!

JOŠ NIJE PREKASNO

Još nije prekasno, nikad nije kasno
da stvorimo zemaljski raj...
Duboko u sebi skrivam djelić nade
pjevam, plešem, plačem
smišljam sretno dane...
Činiš me veselom, zreloom i hrabrom
bit cu jača od svih...
omamljena...opijena fantazijom
sanjam svoje snove
pripremam boje i
slikam prstima prepunim cvijeća.
Latice lete oko mene sve mi na bajku slični.
Ja veliki sanjar upijam kapljice kiše i života
zatvaram oči kako bih se
još jednom vratila u stvarnost....
još nije prekasno, nikad nije kasno
da stvorimo zemaljski raj.
Još nije kasno, nikad nije prekasno
posebno za snove ...

ČETVRTA SAMOSTALNA IZLOŽBA ŽELJANE KOLJANIN U SPLITU

Zajednica Crnogoraca Split imala je čast ugostiti i predstaviti četvrtu samostalnu izložbu amaterske slikarice Željane Koljanin pod nazivom „Akwarel srca“ u programu „Crnogorci Splitu 2016“.

Izložba je svečano otvorena 13.04.2016. Na izložbi su prisutni mogli uživati u razlivenim bojama na „živim“ slikama. Izložbu je vodila Lidija Leskur koja nas je podsjetila na život slikarice koji je svima vrlo interesantan budući da je Željana provela nekoliko godina svog života na svjetioniku.

Oni koji su bili spriječeni prisustvovati, svečanost su mogli vidjeti u emisiji „Zajedno“ nacionalne Mreže TV.

21. 5. 2006.-NEZAVISNOST

DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU

Program obilježavanja **10-te godišnjice obnovljene crnogorske nezavisnosti** započeo je **12. 5. 2016.** u 20h projekcijom dokumentarnog filma **21. 5. 2006.- nezavisnost-** SPECIJALNO izdanje magazina PEČAT –RT CG. Proizvodnja: **RT CG 26. 5. 2006.**

Organizator je **Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb** u okviru projekta DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU

Ovo je emotivna priča o historijskom DANU, danima uoči i nakon - podsjećanje na 21. 5. 2006. kada su svi u Crnoj Gori imali priliku biti sudionicima stvaranja historije.

Priča o danima odluke, obrazu i najljepšoj majskoj zori kada je rečeno **DA za VAZDA!**

Šest dana od 16. 5. do 22. 5. 2006. su autentični dokument

vremena, podsjećanje na sudionike, događaje i pojedince.

Ovaj film je, u godini obilježavanja DESETE GODIŠNICE obnovljene crnogorske nezavisnosti, NEIZBRISIVI PEČAT VREMENA u kojem smo i mi dali svoj obol - da se ne zaboravi!

Ekipa: **Tanja Šuković, Snežana Rakonjac,**

Duškanka Mićunović, Nataša Baranin

Realizator: **Velibor Žunjić**

Ton: **Đoko Jablan**

Snimatelji: **Dragan Tomašević, Dušan Slavujević,**

Miloš Ivanović

Montaža: **Sonja Pekić, Sandra Pejović, Veljo Jelenić**

Prikazivanje omogućio: **ARHIV RTCG**

LEGENDE BOKE KOTORSKE I STARI GRAD SVAČ

DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU

Trideset drugom projekcijom u okviru programa **DO-KUMNETARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU**, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb u suradnji s Vijećem crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, **9. 6. 2016.** u Crnogorskom domu u Zagrebu, ljubiteljima domumentranog filma prikazali su dva dokumentarna filma: **LEGENDE BOKE KOTORSKE** i **STARI GRAD SVAČ.**

Grad koji nema svojih legendi nema svoje povijesti. Legende su povijest za sva doba i vremena. One su ljetopis života i smrti. **LEGENDE BOKE KOTORSKE** pričaju priču:

- o nastanku KOTORA; - o TRI SESTRE (sorele) iz PRČANJA; - o mladim ljubavnicima, ostrvu Sveti Đorđe i PERASTU; - o pjesniku izgnaniku i HERCEG NOVOM.

STARI GRAD SVAČ je priča o srednjovjekovnom gradu Svaču iznad Šaskog jezera dvadesetak kilometara od Ulcinja koji se spominje u 8. stoljeću, a po tvrdnjama nekih arheologa datira još iz razdoblja Ilira. Grad koji je više puta započinjao iz početka. Grad za kojeg legenda kaže da je imao TRISTA ŠEZDESET I PET crkava...

LEGENDE BOKE KOTORSKE (22':51")

Režija: **Veselin Ljumović**

Tekst: **Filip David**

Tekst čita: **Ljubomir Paunović**

Snimatelj: **Slavko Vukčević**

Montaža: **Milica Petrović**

Proizvodnja: **TV Titograd**

STARI GRAD SVAČ (26':33")

MJESTA, LJUDI, SUDBINE

Autor i urednik: **Milorad Radetić**

Ton: **Miodrag Rabrenović**

Snimatelj: **Esad Tuzović**

Montaža: **Dušan Šečković**

Proizvodnja: **RT CG 1997.**

Prikazivanje omogućio: **ARHIV RTCG**

NAKON LJETNE PAUZE u 7. i 8. MJESECU PROGRAM DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU SE NASTALJA u 9. mjesecu.

IZLOŽBA NAKITA SENKE DEKOVIĆ

Nakon brojnih kolektivnih izložbi diljem Boke, Senka Deković se svojom prvom samostalnom izložbom predstavila u Zagrebu 5. 5. 2016. u Crnogorskom domu-galeriji "Montenegrina" u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Goer "Montenegro" Zagreb.

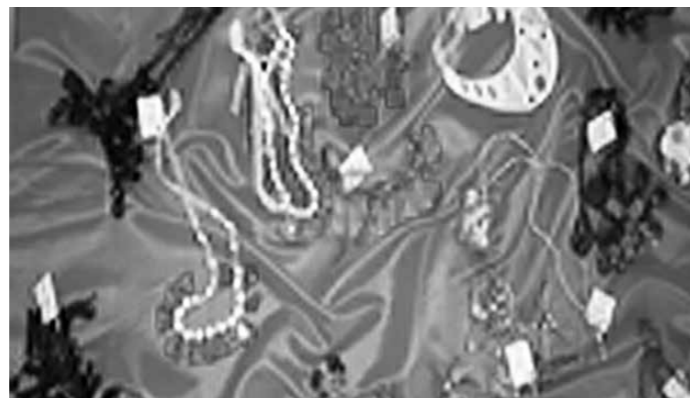
Izložba nakita pod nazivom ODSJAJI MORA brojnim uzvanicim ali gostima donijela je dašak mora, Boke i Crne Gore, sve to začinjeno na samom početku i pjesmom "Primorkinja" u izvanrednoj interpretaciji ženskog dijela Zbora "Montenegro" kao svojevrsna dobrodošlica autorici i svim prisutnim u Crnogorskom domu u Zagrebu.

U ime domaćina prisutne je pozdravila predsjednica Društva Milanka Bulatović, o autorici i izloženom nakitu govorio je Dražen Zetić, a na kraju programa otvaranja prisutne je pozdravila Senka Deković.

"...Sustvarajući u čudesnostima svijeta, Ksenija veže svilenim koncima stvarnosti koji se u bogatoj rapsodiji raskrivaju svekolikoj nepreglednosti Univerzuma. Pri tome ostavljajući svoj pečat intimnih osjećanja, obrise tihanih nagnuća prosanjanih jeseni. Riječima kotorska trubadura Viktora Vide, tu bivaju svečanosti neprestanih 'vjenčanja Mjeseca i vode'..." - rekao je između ostaloga Dražen Zetić

Njegovo obraćanje možete u cijelosti pročitati [OVDE](#).

Senka Marković, udata Deković iz Stoliva, Kotor. Ima dva odrasla sina, Sveto i Dejan, te petero unučadi. Intenzivno se bavi stvaralačkim radom zadnje četiri godine. Ovo je dosada, uz nekoliko skupnih nastupa, prva samostalna izložba nakita. Živi u Donjoj Lastvi, mjesto Tivat, Boka kotorska, Crna Gora.

IZLOŽBA SLIKA MILENE MILE VLADISAVLJEVIĆ

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb u suradnji s DEA- Društvom albanskih umjetnika Hrvatske, organiziralo je izložbu slika MILENE -MILE VLADISAVLJEVIĆ u galeriji "Montenegrina", Crnogorski dom u Zagrebu, koja je otvorena 2. 6. 2016. godine.

Na otvorenju izložbe u ime organizatora prisutne su pozdravili Milanka Bulatović i Ljilja Koci. O autorici i njenim radovima govorio je Danilo Ivezić, a na kraju svoje riječi zahvale uputila je i sama autorica.

"Mjesto rođenja Milene Mile Vladislavljević je Vusinja, na sjeveru Crne Gore u prostoru novoproglašenog (petog) nacionalnog parka PROKLETIJE. Mjesto u blizini Hriidskog jezera, rijeke Skakavice i vodopada Grlja. Ako se tome doda da je Mila najranije djetinjstvo provela u Boki Kotorskoj, a najveći dio svog života u Slavoniji i Istri onda njena priča u izloženim slikama postaje jasna...-reako između ostalog Danilo Ivezić.

"MILENA-MILA VLADISAVLJEVIĆ, jedan je od brojnih izdanaka divlje i neodoljive ljepote Crne Gore, koja nije mogla ostati ravnodušna prema toj ljepoti i svom okruženju, već je zadojena i opijena tim čarima, još kao mlada, osjetila potrebu da svoju poetsku dušu izlije na slikarsko platno i da na taj način pokaže što osjeća... riječi su Luke Lagatora, iz njegovog osvrtu objavljenog u Katalogu izložbe.

"Nevjerojatna mi je spoznaja da u čovjekovoj prirodi postoji jedan nezaustavljiv nagon da, nakon što odradi sve

zahtjevne uloge dobrog građana, podijeli svoju životnu energiju na stvaranje obitelji i na sve socijalne obveze... mora pokušati ostaviti pravi trag iza sebe. Ono, o svom postojanju i pravoj namjeri bitisanja...- kaže prof. Roberta Weissman Nagy, akademski kipar.

Milena Mila Vladislavljević rođena je 1951. godine u Vusanju, Crna Gora. Rano djetinjstvo provela je u Boki Kotorskoj. Završila je srednju GTŠ „Marko Radević“ – arhitektonski smjer u Titogradu (sada Podgorici). Slikarstvom se bavi od rane mladosti. Sa svojim radovima, prvi put se javnosti predstavlja u Sarajevu 1975. godine. Samostalno je izlagala u: Puli, Rovinju, Slavenskom Brodu, Rajlovcu, Sarajevu, Pazinu, Titogradu, Tivtu, Herceg Novom, Nikšiću, Bigovu, Kotoru, Zemunu, a Jubilara 30. samostalna izložba svečano je otvorena 2009. godine u Podgorici. U Puli je 2013. godine imala tridesetprvu samostalnu izložbu, a 2016. trideset i drugu na Cetinju, Crna Gora.

Kolektivno je izlagala na više od 100 izložbi. Učestvovala je na više od 25 Likovnih kolonija (Apatin, Tivat, Kendija, Sutomore, Kolašin, Virpazar, Šćepan Polje, Ivanova Korita, Mali Kaštjun – Medulin, Kičevo, Strumica, Ulcinj, Korča). Član je ULIKS-a iz Pule od 1986. godina „Slikarskog uranka“ i ULUCG-a iz Podgorice, Medulin Art-a i Studio-Valerija iz Medulina. Kao koordinatorica, s umjetnicima iz Crne Gore, učestvovala je u dva međunarodna projekta: „Igračka mog djetinjstva,“ 2011. godine, i „Mapa moga kraja“ 2014. godine u Podgorici.

PITA ALLA MONTENEGRINA I PASTA ALLA ITALIANA

Sanja Bosnić

U prepunoj kazališnoj dvorani Zajednice Talijana „Fulvio Tomizza“ Umag u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore, Bujština“ Umag, održano je još jedno pamtljivo Crnogorsko veče koje je u sebi sljubilo prošlost i sadašnjost, kulturu i zabavu te crnogorsko – talijanske kulinarske specijalitete.

Priredbu je ponosito otvorila Milunka Medojević članica Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“ kazujući svečanim tonom vlastite stihove „Odu Crnoj Gori“, pjesmu posvećenu 10- oj obljetnici crnogorske nezavisnosti.

Potom je uslijedio šarolik kulturno - zabavni program u kojem su se na pozornici izmjenjivali pjevači Mješovitog pjevačkog zbora ZT „Fulvio Tomizza“ Umag i Društva Crnogoraca „Montenegro“ Zagreb te članovi crnogorskih društava iz Umaga i Pule.

Milunka Medojević se je još jednom predstavila publici zanosnim stihovima „Crna Goro“ čiji je nacionalni ponos pojačao Mulaz Sijarić pratnjom na guslama, a Novak Delević iz Pule je pročitao snažnu poruku Marka Miljanova podsjećajući Crnogorce u dijaspori da nikada i nigdje ne smiju zaboraviti na crnogorsku čast i ponos.

Čitanjem zanimljivih podataka o povijesti raseljavanja Crnogoraca po svijetu i šaljivih anegdota koje kroz humor oslikavaju Crnogorce kao vrlo duhoviti i mudar narod, voditeljica programa Sanja Bosnić dala je priredbi jednu

puninu i svježinu kojom je publika uz osmijeh na trenutak zaboravila da klima uređaj u dvorani ne radi.

Program je odjavio sve popularniji mali – veliki pijanist Filip Alessio iz Umaga koji je ove godine s velikim pohvalama završio umjetničku školu u Poreču. Izvođenjem Tarantelle u C duru, VII knjiga, skladbe prikladne za zahvalu domaćinima iz Zajednice Talijana Umag, krenulo se na druženje i zabavu uz kulinarske poslastice: pite alla motenegrina i paste alla italiana.

Predsjednica Zajednice Talijana FT Umag i dogradonačelnica Grada Umaga Floriana Bassanese Radin zadužena za pitanja talijanske nacionalne manjine u Gradu pozdravila je prisutne u dvojnoj ulozi, naglasivši da je Umag prepoznat i ponosan na suživot – convivenzu koja se u lokalnoj zajednici živi u pravom smislu riječi i simbiozi sa lokalnim stanovništvom, naglasivši da joj je drago kako se već dugi niz godina crnogorske priredbe odvijaju u njihovim prostorima što je potvrda njenih navoda. Predsjednica Društva Crnogoraca „Montenegro“ Zagreb Milanka Bulatović zahvalila se Zajednici Talijana Umag i predstavnicima gradskih vlasti na srdačnom gostoprimstvu koje ih uvijek iznova, sa zadovoljstvom, vraća na ove jadranske skute te kao prava poklisarka prenijela umažanima pozdrave svojih uvažanih predstavnika Nacionalne Zajednice Crnogoraca RH.

SKUP MATICE CRNOGORSKE U ARGENTINI

U organizaciji **Matice crnogorske 13. maja 2016.** u Buenos Airesu održan je okrugli sto na kom se raspravljalo o identitetu budućih generacija crnogorskih doseljenika u Latinsku Ameriku.

Skup je otvorio dr **Rodolfo Jkanovich**, povjerenik Matice crnogorske za Republiku Argentinu, a učesnike je najavila je **Sofija Lakonić** (Crnogorska zajednica Buenos Aires). Na okruglom stolu radove su predstavili prof. dr **Juan Carlos Radovich**, antropolog sa Univerziteta u Buenos Airesu; dr **Marcelo Cetkovich**, Odsijek za psihijatriju na INESKO i Institut Neurosciences de la Fundacion Favaloro; dr **Rodolfo Jkanovich**; **Emilo Ognjenovich**, predsjednik crnogorske zajednice u Buenos Airesu; **Gordan Stojović**, član Upravnog odbora Matice crnogorske i Ambasador Crne Gore u Argentini; **Karina Kuljača Morales – Meksikali** (Crnogorska zajednica SMD); **Karina Orahovac – Milić** (Crnogorska zajednica Tandila); **Marina Vukošić** iz San Isidra (Crnogorska zajednica Buenos Aires) i **Arsenije Popović** (Crnogorska zajednica Buenos Aires).

Radovi sa ovog skupa, ukupno sedamnaest, štampaće se dvojezično, na španskom i crnogorskom, u posebnoj knjizi.

Članovi Organizacionog odbora skupa bili su: prof. dr Juan Carlos Radovich, dr Marcelo Cetkovich, dr Rodolfo Jkanovich, Emilo Ognjenovich i Gordan Stojović.

Na kraju je predstavljena knjiga Pajaros poetas Huan Pabla Krekuna u izdanju Matice crnogorske – povjereništvo za Argentinu.

CRNOGORCI SPLITA POSJETILI PLITVIČKA JEZERA

Nedjelja, 29. Maj, idealan dan za četrdeset Crnogoraca, Crnogorki i prijatelja Crne Gore da se upute autobusom na Plitvička jezera. Početak jednodnevnog izleta je započeo u ranim jutarnjim satima na već poznatoj Sukojišanskoj. Koordinatorica izleta a ujedno i članica Zajednice Srđana Peričić, po struci turistički vodič, ostvarila je izlet uspješnim i ispunila sva očekivanja. Jutarnja kava ispijena je na odmorištu Krka s kojeg se protezao predivan pogled na Skradin. Odmah pri ulasku u autobus mogle su se čuti prve riječi crnogorskih pjesama koje su nas pratile sve do odredišta. Prije samog dolaska, na zvučnicima smo čuli glas naše Srđane koja nam je rekla nekoliko zanimljivih podataka o Jezerima te ispričala legendu: „Prema legendi Plitvička su jezera nastala nakon velike suše. Ljudi, životinje i bilje, čeznuli su za kapljicom vode. Narod se molio i molio. Tada se u dolini pojavi Crna Kraljica sa svojom veličanstvenom pratnjom; ona se smilovala narodu i uz jak vjetar i grmljavinu na zemlju je konačno pala kiša. Kiša je padala tako dugo, dok razina vode nije narasla dovoljno, da oformi jezera.“

Na Plitvicama nas je dočekao vodič koji nas je iduća 4 sata upoznao s ljepotama netaknute prirode. „Čudnovatim“ vlakićem penjali smo se na vrh Prošćanskog jezera

usput promatrajući panoramu koja nas je već oduševila. Ne znajući što nas čeka, djeca, naši heroji, ali i oni stariji uspjeli su izdržati 7 kilometara drvenih mostića i šumskih puteva. Svaki slap, zelenilo, stijene, žubor vode, pjev ptica i kreketanje žaba jednostavno su bili melem za oči i simfonija za uši. Nakon malo duže šetnje i kratke vožnje brodom sjeli smo u restoran ispod gustih borova ispijajući još jednu kavu. Nismo mogli zaobići suvenirnicu u kojoj smo se počastili sladoledom ali i uspomenom – razglednicom. Čekajući dogovorenu satnicu okupljanja pred autobus, zbrajali su se dojmovi.

16 i 30. Polazak. Sunce kroz prozore još grije naša ozarena lica. Osvrnula sam se na naše heroje. Klonule glave, lagana muzika u pozadini, čuje se tek poneka riječ onih „najotpornijih“. Stajalište Krka, još jedna kavica. Sad su već svi budni i ponovo se čuje pokoja crnogorska i dalmatinska pjesma.

Stigli smo. Na zvučniku se još jednom čuje voditeljica putovanja, naša Srđana koja nas pozdravlja. A Predsjednica Zajednice Nataša Gerželj u ime svih izletnika zahvaljuje voditeljici i vozaču na predivnom danu i poziva sve prisutne na nastavak putovanja u Crnu Goru u junu.

KARUČ

montenegrina.net

Karuč je malo ribarsko naselje na obali Skadarskog jezera. Udaljeno je dvadesetak kilometara od Podgorice.

Nekad je Karuč imao karakter privremenog naselja jer su tu ostavljali opremu za ribolov stanovnici okolnih sela. Karučko “oko” – izvorište je bilo poznato po velikom ulovu ribe pa se tu vremenom od privremenog naselja formiralo stalno ribarsko mjesto. Nekad je Karučko oko bilo poznato po bogatom ulovu ukljeve koje se mjerilo na desetine vagona godišnje.

Iznad ribarskog naselja dominira zimovnik Svetog Petra Cetinjskog (Petar I Petrović Njegoš), od kojega su nažalost ostale samo zidine i još jedno svjedočanstvo nebrige države za svoje istorijske spomenike. Karuč se odlikuje blagom klimom pa je iz tog razloga zimovnik podignut na ovom mjestu.

Skadarsko jezero je izuzetno bogato florom i faunom, a posebnu draž predstavljaju predivni cvjetovi bijelog i žutog lokvanja.

Kratka priča

Dimitrije Popović

Dimitrije Popović je poznati hrvatsko - crnogorski akademski slikar, ali i višestruko nagrađivani pisac kratkih priča na natječaju Večernjeg lista. Već svojom prvom pričom usmjerio je na sebe pozornost kritike i dobio nagradu Večernjeg lista "Ranko Marinković" 2010. godine, nakon čega je dobio još dvije nagrade za kratke priče "Ranko Marinković" koji je zaštitni znak Večernjeg lista od 1964. godine.

Ova priča objavljena je u Večernjem listu 09. srpnja 2016. godine.

Jedne olujne ljetne noći dokono društvo od šest mladih ljudi u namjeri da razbiju dosadu odlučili su napraviti mali natječaj za kratku priču. Pravila su bila jednostavna. Svatko je od natjecatelja trebao u trajanju od 45 minuta, kao na školskom satu, napisati priču na jednom listu papira koristeći po potrebi obje stranice. Uredno presavijene papire s potpisanim rukopisom natjecatelji su odlagali u plitku keramičku ukrasnu zdjelu što se nalazila na staklenom stolu u separiranom dijelu hotelskog hola. Nagrada za najbolju priču bila je slamnati šešir po izboru laureata..

Autori priča bili su studenti elektrotehnike, četiri djevojke i dva mladića. Nakon završene druge godine studija dogovorili su se zajedno provesti petnaest dana odmora u povoljnom aranžmanu jednog privatnog hotela što im je njegov vlasnik, bliski rođak jedne od djevojaka iz društva, velikodušno omogućio.

Natjecatelji su abecednim redom utvrdili raspored za namjerno uzimanje i čitanje rukopisa. Priča studenta K. M. dopala je najljepšoj djevojci. Autor teksta je prema njoj od ranije gajio skrivene simpatije. Iako su se na fakultetu često vidali K. M. nikada nije smogao hrabrosti da joj ih otvoreno izrazi. Stjecaj okolnosti što su se našli u istom hotelu za K. M. je predstavljalo istovremeno i zadovoljstvo i strah. Za razliku od predhodnih pročitanih priča neinventivnih sižea s usiljenim humorom, priča K.M. je bila neočekivano ozbiljna. Govorila je o neostvarenoj ljubavi, razočaranju i osvjeti jednog zaljubljenog mladića.

Gusto ispisane rečenice čitkog rukopisa štampanih slova lijepa je studentica čitala bez napora. To je doprinijelo dojmu kod slušatelja o uvjerljivosti zanimljivog sižea. U dijelu teksta u kojem K.M. opisuje djevojku, u koju je njegov junak zaljubljen, čitateljica je vidno promijenila izraz lica. Osjetila se i promjena u tonu njenog glasa. Lik iz priče se pretvarao da spava u hladu šumice pored mora i krišom gledao svoju simpatiju dok je skidala mokri kupaći kostim presvlačeći se iza stabla jedne pinije. K. M. je detaljno opisao njene jedre grudi. Opisao je madež koji se nalazio iznad bradavice

desne dojke. Čitateljica je nakratko zaustavila čitanje da bi se nakašljala. Bila je to uvjerljiva izlika za namjerni prekid čitanja kako bi strelovito pogledala u K. M. On je sjedio mirno neprimjetno se opirući leđima o naslon fotelje. Ispričavši se studentica je nastavila čitati. Kraj priče je bio neočekivan. Kako je djevojka iz priče grubo odbila zaljubljenog mladića u njemu je buknila nezaustavljiva potreba za osvetom. U posljednjem pasusu K. M. je opisao samoubojstvo zaljubljenog. Bacio se s balkona svoje hotelske sobe padnuvši na stol restoranske terase za koji je sa svojim odabranikom ručala njegova nesuđena dragana. Mladić je želio ovim samoubilačkim činom da ga djevojka pamti za cijeli njen život. Posebno je bio dojmljiv opis mrtvog tijela na razbijenom stolu među krhotinama tanjura i čaša, razbacanog escajga, rasutog vina i hrane pomiješane s krvlju unesrećenog.

Priča o tragično zaljubljenom je proglašena najboljom. K.M. je dobio pohvale za neotkriveni dar. Zahvalio se za nagradu i predložio da novac za šešir potroše na osvježavajuća pića.

U kasnim noćnim satima društvo se rastalo. Djevojka koja je čitala priču imala je potrebu da svojoj prijateljici s kojom je dijelila sobu iznese svoju sumnju. Pitala se da li ju je K. M. za vrijeme njihovog zajedničkog kupanja u moru negdje krišom promatrao dok je presvlačila kupaći kostim, ili je po srijedi samo još jedan dokaz o nevjerojatoj koincidenciji. Studentica je na desnoj dojci iznad bradavice imala također madež kao djevojka iz priče. Prijateljica ju je uvjerala da je K. M. odviše pristojan mladić da bi u društvu poznatih ispoljavao voajersku nastranost.

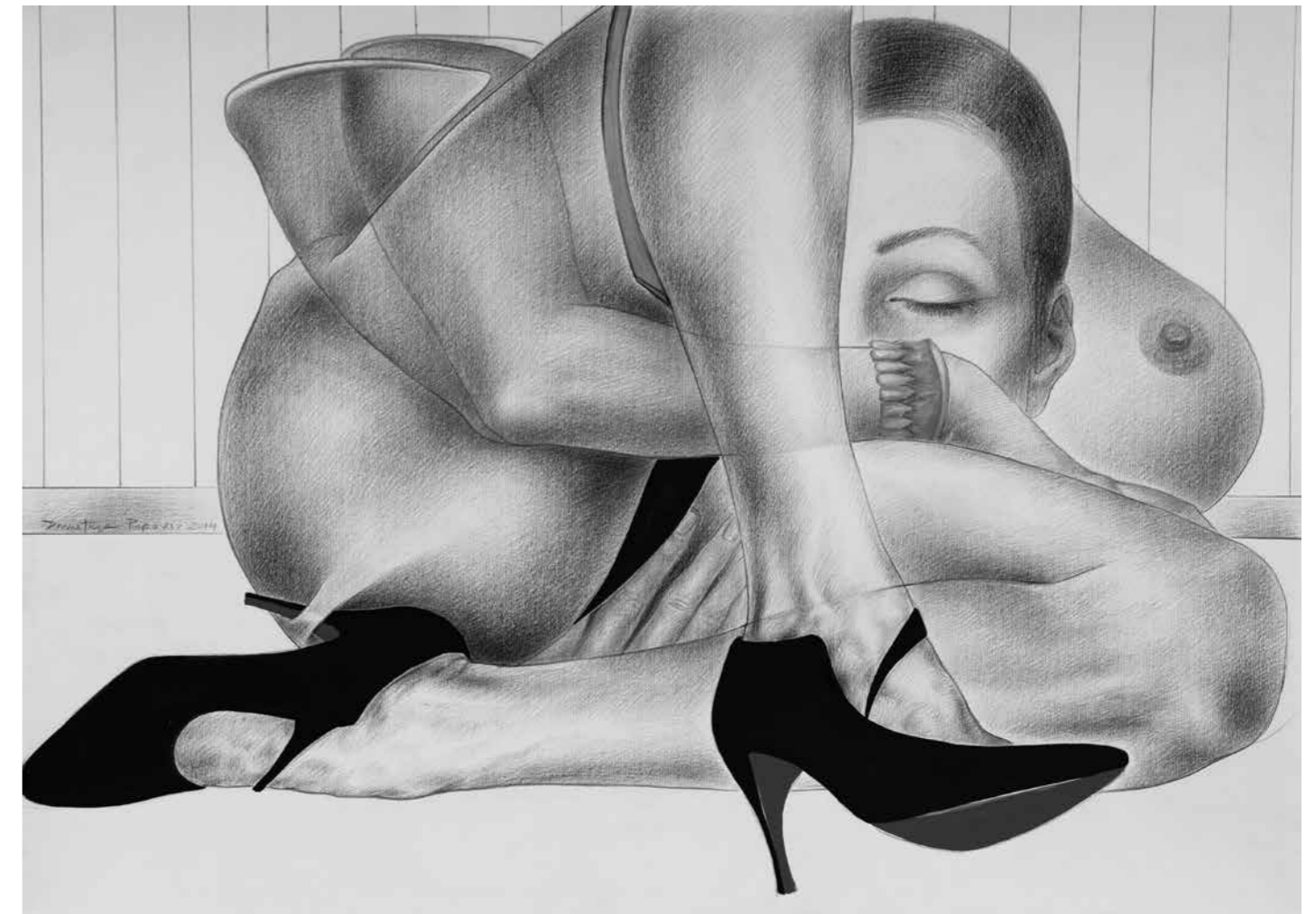
Sutradan ujutro nakon olujne noći sve je bilo mirno. U mirišljavom ambijentu mediteranskog bilja, u toploj svjetlosti pod bistrim plavetnilom neba, na terasi hotela opisanoj u priči K. M., društvo mladih studenata je bezbrižno doručkovalo. Amaterska književna zabava bila je brzo zaboravljena. Dane su provodili kupajući se na obližnjem šumovitom otočiću. Kako je vrijeme odmora odmicalo

povremeno se znala osjetiti latentna napetost u odnosu lijepo studentice prema K. M. Ono što je predhodnih dana djevojka prihvaćala s prijateljskom zahvalnošću, da joj K. M. pomaže pri penjanju iz mora u čamac podupirući je za bokove i bedra, sada je vješto izbjegavala. K. M. je osjećao da u djevojci izaziva antipatiju. Jedne je večeri odbila njegov poziv za ples. Razočaranje je doživio kad je vidio da djevojka jedne noći u kasne sate ulazi u sobu njegovog prijatelja. Bio je uvjeren da ga djevojka počinje namjerno izazivati i ponižavati.

Posljednja tri dana odmora K. M. se neočekivano promijenio u ponašanje. U svim je prilikama ispoljavao veliko raspoloženje. Ismijavao je lik iz svoje priče govoreći da je opisao tipičnog slabića. Uvjerljivo je govorio pogledavajući u djevojku: „Ljubav ne vrijedi gubljenja glave. To je besmislena žrtva koju izaziva slijepa strast... Zabavljao je društvo svojim neobičnim komentarima i bizarnim mislima. Ronjenje u moru je smatrao kratkotrajnim boravkom u tekuću modru utrobu smrti.

Na iznenađenje K. M. djevojka se prema njemu udobrovoljila. Počela je ponovo ispoljavati prijateljske simpatije.

Nekoliko je puta izlazila s njim na hotelski plesni podij. Bio je ispunjen radošću i zanosom. Posljednje noći odmora, na vrhuncu zabave, lijepa je studentica zagrlivši svog prijatelja iz društva i najavivši ga kao budućeg supruga, pozvala K. M. da im bude vjenčani kum. S usiljenim izrazom zadovoljstva i grčem u želucu prihvatio je poziv poljubivši nasmješeni sretni par. Društvo se veselilo pijući i pjevušeći uz hotelsku glazbu. K. M. je otišao u sobu po novu kutiju cigareta. Soba se nalazila na prvom katu iznad restoranske terase. Dugo se zadržao. Društvo je mislilo da je omamljen vinom legao i zaspao. Odjednom se hotelskom terasom začu prodorni zvuk lomljave uz zaglušujuću vrisku. Šokirani prijatelji i zaprepašćeni gosti bili su zgranuti stravičnim prizorom. K. M. se bacio s balkona na lijepu studenticu na mjestu je usmrtivši. Namjera da istovremeno i sebi oduzme život nije uspjela. Dugo se oporavljao od teških povreda. Ostatak kratkog života proveo je u zatvorskoj bolnici za duševno poremećene kažnjenike. Prijatelj ga je posjetio nekoliko puta. K. M. ga nije prepoznao. Gledao je u prazno. Kada bi govorio ponavljao bi istu rečenicu: „Ronio sam prema dnu morske dubine. Želio sam dohvatiti sedefastu dojku s madežom iznad bradavice...“

Dimitrije Popović, Freudizmi, olovka u boji, tempera, 70 x 100 cm, 2014.

Osunčana pastrmka

Milisav S. Popović

Pruži mi dokaz da ću letjeti, pa ću onda možda noge podrezati.

Brz tempo. Odlika svega što nas okružuje. Promjena za promjenom, konstantno se smjenjuju. Prije nego što smo se i navikli na prethodnu verziju života nastupila je nova. Jedna stvar u svemu tome nije dozvoljena: biti sam. Zapravo, samoća se smatra antisocijalnom kategorijom, a društvo u kojem se krećeš vrlo ozbiljno će te osuditi zbog praktikovanja sopstva. Čudno, s obzirom da se kao nikada ranije podstiče ideja o zasebnosti čovjeka – da budeš autonoman, da živiš u slobodi nagona, ukratko vascijela logika svijeta ukazuje na politiku individualizma... Bah, pusta deklaracija. Lažljiva slova.

Traže od tebe da budeš svoj, a potom te osuđuju zbog toga. Normalno, jer kako podnijeti osobe koje su srećne i zadovoljne tek tako, jer im prija sopstvena koža. To

ugrožava starovjekovni postulat – postići **uspjeh i uticaj**. Zbog toga je neminovno da se uključiš, laktaš sa ljudima. Budi životinja. Postani zvijer nad zvijerima. Jer sve je trka. Utakmica. U svemu oko nas je kompeticija. Uključi se. Skubi zubima. Domogni se trona. Nije bitno što nagrada nije vrijedna truda. Nema vremena za samovanje. Treba se gurati. Dokazivati. Penji se do vrha. Sve do groba. Radi uspjeha. Radi koga?

Potvrdu da si živ i bitan treba da dobiješ od nekog tamo, što je šatro sudac. Ma, bre odbijam! A počne to od ranih dana, još od jaslica... preko zvjezdica pa do škole i petica. U redu je da se istakne kada je neko spretn, lijep i pametan. Ali, može li to malo diskretnije? Sa dostojanstvom i skromnije. Bez da se drugima na nos

utrljava? A da nas naučite kako biti dobar, od pomoći drugima? Kako osjećati šta drugi osjeća. Zašto sve činiti da bi bio vještački poseban? Zašto nas nisu naučili da biti poseban ne znači da ćeš biti srećan. I kolika kvota tih posebnih treba da se ispuni, pa da neko kaže „Dosta! Planeta se zadovoljila. Ajde svi bacite tablice množenja... pređimo na razlomke. Počinje doba dijeljenja.“

I nije te za kriviti ako imaš takav kompas. Takvog te našteluje porodica, komšiluk, tržište. Ekonomija lažnih potreba. Želiš da budeš uticajan? Želiš da se domogneš vrha? Simpatično. Ako ni zbog čega drugog, sigurno je pogled odatle dobar. Jer ko na brdo ak i malo stoji, lakša je meta. Uvijek sam se pitao kako niko da shvati da „prvi“ može biti samo jedan? A kad se domogneš prvog mjesta, niko nikada nije na njega postao otporan. Tada je um već bolestan. I štitićeš prvo mjesto po cijenu života. Kao da se u grob može ponijeti titula, medalja ili pozicija. Nedovoljno je trofeja za ovoliku masu asova. A ono opet, groblja su puna uticajnih prvaka. I nikog više za njih nije briga.

Samoća nije agresivna. Ona je samo našla maleno mjesto pored potoka, tu smjestila stolicu i pogledom prati razgovor sunca i pastrmki. *Jer, i riba se sunča.* Psihologija je odavno dokazala da usamljenost nije njena osnova. Mudrost i neprihvatanje nametnutih obrazaca – to su temelji onima što ih je izabrala samoća. Dobro ste

čuli... samoća nije stvar izbora čovjeka, niti puka odluka. Ona se zaslužuje ako si bio dovoljno skroman. Za nju je potrebno strpljenja, dug staž posmatranja i shvatanje da je svijet mnogo više od onoga što se po billboardima prepričava. Prva stvar koju ti došapne je sledeća – ne moraš postići ništa što te uistinu ne ispunjava.

Tako je lijepo biti pomiren i prisutan... te dati sebi mogućnost da naučiš da sanjaš. Toliko bolje od stalnog nemira i potrebe da mnogo čime zavladaš... Košmarno je biti čovjek lišen čula širine.

Pruži mi dokaz da ću letjeti, pa ću onda možda noge podrezati. Ali ni to neću učiniti dok se po svim livadama bosonog ne istrčim. Dok tabanima sve što ima da se posjeti ne posjetim. Hoću da osjetim kako se o trn ubosti i kako voda zebe kad se u potok ugazi. Želim da skočim, padnem i preskočim. Da se spotaknem i preturim. Hoću da mi koljena zaklecaju kada ljubav okusim, i da kleknem od bola kada mi se ne uzvrat. Potom ću da ustanim i u pijesku rupe petama da napravim. Neka se i zaglavim. Znam da svi žele krila i nebom da krstare... ali kako da letim kada hodati ne smijem? Toliko toga ima da se pretrči... a ja sam spreman da se usudim. Nemoj se začuditi ako ti i tada, kada se vratim, krila ne zatražim.

Milisav Popović je rođen 23. jula 1978. godine u Nikšiću.

Nakon osnovnog i srednjeg obrazovanja, školovanje nastavlja u Beogradu na Katedri za međunarodne odnose i diplomatiju na Fakultetu političkih nauka, i 2003. godine postaje diplomirani politikolog za međunarodne poslove. Posle studija biva izabran da na nivou balkanskih univerziteta pohađa specijalistički studij (pilot program) u Beogradu – domen takozvane „rigidne i primenjene psihologije“ ili tačnije rečeno – iz profilisanja. Nakon godinu dana jedini stiče pravo na poslednji potpis, čime postaje i prvi profiličar na prostoru tadašnje Srbije i Crne Gore (osposobljen kako za deskriptivnu tako i za eksplikativnu analizu čovekovog ponašanja). Sa dvadeset četiri godine vraća se u Crnu Goru, gde započinje rad u struci, najpre u Ministarstvu inostranih poslova, a potom i kao savetnik gradonačelnika Podgorice za evropske integracije. U julu 2008. godine objavljuje knjigu Zaboravljena gora – prvu knjigu epske fantastike o mitskim bićima sa

ovdašnjih prostora koja za dva meseca postaje bestseler. U novembru 2008. godine dobija „Orfejevu liru“, prvu nagradu za prozu na međunarodnoj književnoj manifestaciji Orfejeva lira, u organizaciji Akademije za evropsku kulturu, koja se te godine održala u Bugarskoj (Sofija, Krumovgrad). Februara 2009. godine u prvoj nacionalnoj akciji (NAJ AKCIJA) koja je organizovana sa ciljem da se istaknu pojedinci i događaji koji su obeležili 2008. godinu u Crnoj Gori, devet kategorija je dobilo svoje laurate. Nagradu za najbolju knjigu dobio je Milisav Popović za knjigu Zaboravljena gora – čime je ovo delo postalo prvo „omiljeno štivo“ koje je odabrao sam narod. Akcija je trajala mesec dana, a medijski pokrovitelj je bila televizija ATLAS. Za Zaboravljenu goru je glasalo više od 10.000 građana. Zaboravljena gora je u aprilu 2009. godine ušla u uži izbor za nagradu „Miroslavljevo Jevanđelje“.

Crnogorska mitologija

Luka Radović

Knjiga "Zaboravljena Gora" predstavlja unikatnu tvorvinu koja crnogorske mitske likove, kao i likove sa područja cijelog Balkana čuva od zaborava. S obzirom na mjesto mog rođenja, Cetinje, malo više pažnje posvetio sam analizi likova koji su bliski crnogorskom kršu.

Poznato je da su staro-crnogorska plemena imala često i više od desetoro djece. Kamenjar, malo obradive zemlje, glad, teški uslovi života, pa i česti porodi majki, pravili su naizgled prirodnu selekciju. Upravo ta navodno prirodna selekcija je ono što je najdiskutabilnije u segmentu crnogorskih mitnih bića i tome koliko je njihovo postojanje vjerodostojno. Zbog svih gore navedenih faktora, kao što su preveliki broj djece, glad i teško podizanje doveli su do česte prerane smrti djece unutar porodica, čak one smrti prije navršene prve godine života. Kao kod većine Balkanskih zemalja pa i u Crnoj Gori, nažalost ili na sreću, mnogo je veća pažnja posvećivana muškoj djeci, pa tako i većina mitova. Kao da ženska djeca nijesu umirala, samim tim kao da nijesu ni bila rođena. Ili su naši narodi jednostavno bili previše ponosni da priznaju da je bitnost ženske djece bila i te kako velika, a kamoli da im se i mit pripíše... Jedan od najčuvenijih mitova vezanih za rano-umrlu djecu je i priča o Navu. Nav je po predanju, muško dijete koje je umrlo prije navršene prve godine, tj. prije krštenja. Duh ovog rano umrlog djeteta neumorno hoda zemljom, a za sobom ostavlja miris majcine posteljice. Karakterisali su ga blijedo i slabašno tijelo, velika glava, nejednake i dugacke ruke, koje su skoro do poda, oci bez kapaka. Opšte je poznato da su crnogorci radije krili smrt rano preminulog muškog djeteta, jer bi ta vijest mogla da u plemenu znači da snaga ne stanuje u tom domu. Zato su mušku djecu često bacali u jame, škripe, rupe, bez ikakve ceremonije, bez suza, bez popa. Samo bi otac kasno u noći otišao i bacio tijelo. Život bi sljedećeg dana nastavljan normalnim tokom kao da se ništa nije ni desilo... Razmatrajući taj jezivi čin, pojava Nava se po mom mišljenju mogla dešavati iz više povezanih razloga. Prije svega smatram da se javljao kao posledica roditeljske traume. Otac koji bi morao da se na tako jeziv način oprostio od djeteta, bez budućeg pomena istog, imao je psihičke traume. Nemogući košmari, sa teškim prizorom bacanja djeteta u jamu, nijesu mu omogućavali zdrav i normalan san. Naporni, neispavani dani, kao i put ka ili oko jame u kojoj je lež djeteta činili su da pritisak nesrećnog

čovjeka postane sve veći. Suzbijanje emocija, skrivanje tjeskobe, uvijek učine svoje... Kako obično na selima biva, poznata su okupljanja, igranke i priče uz oganj... A gdje je ognjišta, tu je i prijatelja, gdje je prijatelja tu je priče, gdje je priče tu je i hrane, a gdje je hrane tu je i pića. Kako nije bilo modernih, skupih, nisko-alkoholnih pića, crnogorci su svoje potrebe zadovoljavali vinom ili nešto čečće rakijom. Kažu dobra je za cirkulaciju, dobra je ujutro, prije ručka da otvori apetit, poslije ručka da se lakše hrana svari, a tek uveče da se lakše zaspi-tada je najbolja! Zamislite sad tog čovjeka koji je bacio svoje dijete u jamu pored koje često prolazi, čovjeka koji svoje dijete nije mogao da sahrani kako dolikuje zbog sela i toga što će selo reći za snagu porodice, zamislite čovjeka koji ne spava noćima zbog užasnog prizora, čovjeka koji svoje dijete ne može kršteno oplakati... Onda ga zamislite kako u svoj toj mucu ide da se veseli sa društvom, da priča o nečemu o čemu mu se ne prica, da ne pomene svoju muku. I da sve to zalije sa rakijom... Rakijom pored ognjišta na nekih 30c stepeni. I onda kad krene da se pripit vraća kući, bez ulične rasvjete, tjeskoba i muka počinju da se pretvaraju u halucinaciju. Čovjek pocinje da ludi, ima uvjerljivu pricu sa kompletnim audio-vizuelnim fiktivnim prizorom za ljude koji znaju za smrt njegovog djeteta. Kako selo nije veliko, loše vijesti se brzo šire, pa i vijest o pojavi Nava. Slabo obrazovani, mnoge negativne pojave kasnije su karakterisali prisustvom Nava, ne obazirući se na medicinu, genetiku, pravu prirodnu selekciju i ostale stvari koje su bile pravi uzroci njihovih nevolja, gubitaka i td.... Ljudi vremenom nijesu krili smrt svoje djece, posebno muške, ali su se rado zaklinjali da su vidjeli Nava... Možda je upravo pojava Nava učinjela da crnogorci ne kriju smrt muške djece, kako bi istrijebili ovo mitsko biće... A možda je to uradila i rakija.

Valgore

Druga, meni zanimljiva priča je vezana za žensku djecu. To je priča o Valgorama, djevojčicama koje su zbog prevelikog broja djece u istoj porodici odvođene nakon četiri navršene godine daleko u šumu. Naravno, muška djeca se nikad nijesu odvodila, čuvali su ih za barjaktare. Otac bi, kad bi je odveo daleko u šumu djevojčici rekao da sjedi tu, da čeka brata i da kad ga nađe da se tek tada vrati kući. Naravno brata nikad nijesu dočekale da nađu u šumi i tako su mnoge od njih umirale od hladnoće i

gorskih zvjeri. Međutim, staro predanje smatra da je mali broj djevojčica preživio zahvaljujući Starpanji, ocu svih vila. On bi ih uzeo u naručje, isisao dušu, sparušio mala tjelašca, i odnio srž malenog života u Bogha Čort. Tamo bi se vile ponovo radale. Nekad vile ne bi mogle da budu potpuno vile, bile bi polu vile-Vodarice. Vodare su imale sposobnost imitacije ljudskog govora, ali poslije razgovora niko nije mogao da se sjeti o čemu su pričali sa Vodarom. Bile su vedre prirode, ometale bi igrom i smijehom putničke karavane, ali uvijek s mjerom jer se nikad nijesu spletkarile ni sa čijom dušom. Jedina stvar koja je Valgorama bila zabranjena jeste da prođu preko gorblja prokletih Gota. Upravo jedna od takvih Valgora je bila iz porodice Kašuma. Otac je odveo, nastalo je veselje. Slavilo se kao da je dobio sina, a ne kao da je odveo kćerku u sigurnu smrt. Starpanja je u šumi odradio svoje, ali kako je ona prešla preko gorblja ukletih Gota njena sudbina nije više bila ista. Demon koji se iz rake zaboravljenog naroda probio do nje, hiljadugodišnje

gladan i željan vreline ljudskog mesa, bješe spreman da je rastrgne. Demona je zbunilo djevojčice pitanje: "Da li si ti moj brat"... To i zaustavi demona u naumu da je ubije. Iste noći, dok je trajalo slavlje djevojčica krenu da se vraća kući, pogodi put i zakuca na vrata. Veselje se prekide, a starica koja je otvorila vrata pade na pragu. Djevojčica je bila modrih usana, kovrdži slijepljenih za čelo, i cerekala se od sreće. Samo nešto ogromno i crno je stajalo iza nje i piljilo u veselu družinu. Pogledom je tražila oca i kad ga nadje reče: "Oče, našoh brata! I nakazna avet pobi svakog svata"... Demon je ubio njoj svakog dragog, a djevojčica poslije ovog čina više nije bila ista. Režala je, ujedala, ponašala se kao divlja. Seljani su je odgojili, a kad je umrla sahranili su je u humku na kojoj su podigli spomenik u čast nekom vojniku. Sve u namjeri da svijet što prije zaboravi na nju. Ovo je prvi i poslednji slučaj da Valgore kao crnogorske gorske vile za sobom dovedu mračne sile.

(iz časopisa Camera Lucida iz 2010. godine)

Dimitrije Popović, Judita (izrez), olovka u boji, 70 x 100 cm, 2014.

Spoj književnosti i fotografije u Nikšiću

Promocija knjige "Zapadni zapisi" i izložba fotografija "Refleksije" Lidije Vukčević u Nikšiću

Spisateljica Lidija Vukčević oduševila Nikšićane svojim djelom. Ono što posebno fascinira jeste slojevitost, mnogoznačnost, zbijenost pa i sveobuhvatnost Lidijinih estetizacija, kaže univerzitetska profesorica Vesna Vukićević – Janković.

Proza i poezija Lidije Vukčević, kao i izuzetno kvalitetna književna kritika, kako je kazala prof. dr Vesna Vukićević Janković, zanosi, omamljuje, očarava. Gošća iz Zagreba je prilikom promocije svoje knjige "Zapadni zapisi", kao i izložbom fotografija "Refleksije", u organizaciji JU Narodna biblioteka "Njegoš", oduševila Nikšićane.

"Ono što posebno fascinira jeste slojevitost, mnogoznačnost, zbijenost pa i sveobuhvatnost Lidijinih estetizacija. Pred nas iskrsava bogat poetski univerzum koji se reflektuje po principima asocijativnog umnožavanja, umrežavanja, ukrštanja, razgradnje, destruiranja, pa i dopunjavanja značenja", kazala je Vukićević Janković i dodala da pokušavajući da prodremo u svijet književnice ne možemo da razlučimo gdje počinje fikcija, a gdje autobiografska proza.

U razgovoru sa gošćom iz Zagreba Vukićević Janković je pitala kolika je hrabrost potrebna da se bez lažnog moralisanja čovjek "ogoli", otvori sve ono što je lično.

"Teško je reći da li sam uopšte hrabra i da li je potrebna neka hrabrost da se 'ogolite' u knjizi kada danas malo ljudi čita. Mislím da granice hrabrosti određuju granice ukusa i obratno, a najhrabrije je ta neka moja kritika svega postojećeg jer nijesam imala prilike govoriti javno o mojoj generaciji", kazala je Vukčevićeva.

Za njenu literarnu hrabrost, kako je kazala, odgovorna je njena ličnost, svi njeni uspjesi i padovi, kao i godine rada.

Prema riječima Vesne Vukićević Janković poseban kvalitet tekstova Lidije Vukčević je zavidan leksički inventar, potraga za riječima o kojima malo ili nimalo ne razmišljamo dok ih govorimo, ili riječi koje iščekavaju.

"Riječi su mi neobično važne i osjećam ih na ravni zvuka. Riječima možete nekoga osobiti, ali i uništiti. Moram priznati da svaki put kada dođem u Crnu Goru zadivi me jezički osjećaj, kultura, bogatstvo jezika i akcenata, bez

obzira na obrazovanje. Rječiti su Crnogorci", kazala je Vukčevićeva.

Voljela bi da se kreativnost riječi počne primjenjivati i u literaturi, a smeta joj to što ljudi na ovim prostorima nikako da se saberu, da prestanu da prave velike priče o Evropi i Istoku.

"Ne patimo mi od krize identiteta, već su nam to nametnuli. Balkansko poluostrvo je dosta dalo i daje Evropi. Dovoljno je da vidimo koliko smo traga ostavili u literaturi, filmu, slikarstvu, vajarstvu, arhitekturi", kazala je Vukčević.

Ne priznaje drugost i smatra da smo zaboravili da pored prvog i drugog postoji i treći, zato smo sada prestrašeni i raslojavamo se, a situacija je ta "koja vas čini čovjekom ili vas izbaci iz takta".

Odlomke iz knjige čitao je glumac Sreten Mitrović. Za muzičku pratnju bile su zadužene učenica muzičke škole Magdalena Knežević, na violini, i nastavnica Milica Đikanović, na klaviru.

Refleksije: Fini sretni spoj likovnosti i literature

Milan Korać, sekretar Sekretarijata za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje, otvorio je izložbu "Refleksije" u okviru koje je predstavljeno 26 fotografija nastalih u periodu od 2011. do 2015. godine.

"Autorka ovim fotografijama poručuje da se možete izraziti na drugačiji način, drugačiji od onog kojim se izražava većina ljudi, da pokušate da fotografijom uđete u novi svijet u kojem će se javiti potreba da svoje fotografije javno prikažete", kazao je Korać.

"Lidija nije mogla naći bolji, precizniji, sveobuhvatniji izrazni termin za ovaj ciklus radova. Tu je taj fini sretni spoj likovnosti i literature stvaran", zapisao je umjetnik Dimitrije Popović.

O PLEMENIMA

www.montenegro.org.au

Staru Crnu Goru cine cetiri nahije: Katunska, Ljesanska, Rijecka i Crmnicka. Svaka od njih se dijeli na plemena.

Katunska nahija ima devet plemena: Cetinje, Njegusi, Ceklici, Bjelice, Cuce (Velje i Male), Ozrinici (Cevljani), Pjesivci (Gornji i Donji), Zagarac (Gornji i Donji) i Komani (Komani u uzem smislu i Bandici);

Ljesanska nahija u nedovrsenom plemenskom grupisanju ima "plemena" : Drazevina, Gradac i Buronje;

Rijecka nahija ima pet plemena: Kosijeri, Dobrsko selo, Ceklin (Gornji i Donji), Ljubotinj (Gornji i Donji) i Gradjani; Crmnicka nahija se dijeli na: Podgor, Dupilo, Brčeli, Sotonici, Gluhi Do, Limljani i Boljevici.

Svaka nahija se u PODLOVČENSKOJ CRNOJ GORI dijelila na plemena a svako pleme na bratstva, koja zahvataju veća i manja naselja. Za veća naselja nema naročito termina, nego se svako od njih označava samo svojim imenom. Takvo veće naselje sastoji se iz nekog broja manjih naselja, koja narod u Crnoj Gori kao i sva mala naselja uopšte, zove "selom" ili "seocem" ili raznim drugim imenima. Selo se sastoji iz porodica, koje mogu biti od istog ili od raznih bratstava, a zovu se imenima: "kuća", "dom", "familija" ili "famelja" i sl., "oganj" ili "ognjište", "veriga" i "kastriga".

KATUNSKA NAHIJA:

Katunska Nahija se dijeli na devet plemena:

Cetinjsko Pleme (Bajice;Donji Kraj; Gnjijevin Do; Jabuka; Bjeloši; Očnici; Ugne)

Pleme Njegusi (Dugi Do; Herakovići ili Erakovići; Velji Kraj; Kopito; Vrba; Rajičevići; Velji Zalaz; Mali Zalaz; Žanjev Do; Mirac; Majstori)

Pleme Čeklići (Kućišta; Vuči Do; Krajnji Do ili Pod-Bukovicu; Vojkovići; Milijevići; Petrov Do; Dragomi-do; Jezer)

Pleme Bjelice (Dub; Prediš; Lješev Stup; Malošin Do; Ublice; Dide; Tomići; Mikulići)

Pleme Cuce - Velje i Male (Velje Cuce: Zaljut; Grepca; Trešnjavačka opština)(Male Cuce: Trnjine; Rovine; Pretin Do ili Prentin Do; Vrljerog; Kobilji Do)

Pleme Ozrinici ili Kčevo ili Kčevljani (Kčevo; Donji Kraj; Ožegovice; Ubli; Poljane; Lastva; Velestovo; Markovina; Zagreda)

Pleme Pješivci (Gornji Pješivci: Stubica; Povija; Cerovo) (Donji Pješivci: Drenovštica; Milojevići; Vitasovići; Bogmilovići; Zagorak i Selišta; Do)

Pleme Zagarač ili Zagarače (Gornje Zagarače: Mijogošt; Mušterovići; Đuričkovići)(Donji Zagarač ili Jednoše ili Jednoško Polje: Povrpolja ili Povrpolje; Osoje; Prisoje; Podnodolja ili Podnopolje)

Pleme Komani (Bandići): Đeđeza; Mokañje; Milate Bandićske; Župa Bandićska; Mugošina Livada ili Livada) ("Komani" u užem smislu: Milate "Komanske"; Dolovi; Zeleni Dolovi; Crvena Paprat; Župa Bezdanska; Baloče; Ora'ovica; Čava ili Čafa)

LJEŠANSKA NAHIJA:

Cijela **Lješanska Nahija** smatra se kao jedna velika oblasna i narodna cijelina sa nepotpunim plemenskim karakterom. Podjela ide na veća i manja naselja (sa manjim djelovima:"selima" i "seocima") i na dva "plemena", Gradac i Draževinu. Kako ova dva "plemena" nijesu prava plemena to ih stavljamo pod znake navoda. Orasi; Štitari; Releza; Čepetići; Progonovići; Buronje; Stanisaljići; "Pleme" Gradac; "selo" Gradac; Parci; Župa Gradačka; "Pleme" Draževina; Gornji Kokoti sa Lekićima; Farmaci ili Varmaci; Šteke ili Šteci; Kruse; Beri.

RIJEČKA NAHIJA:

Pleme Ceklin
Pleme Kosijeri
Pleme Dobrsko Selo
Pleme Ljubotinj
Pleme Gradani

CRMNICA (ili CRMNIČKA NAHIJA):

Pleme Podgor (Utrg; Ovtočići ili Optočići; Orahovo; Kruševica; Braćeni)
Pleme Dupilo (Dupilo; Papratnica; Trnovo)
Pleme Brčeli ili Brčelo (Gornji Brčeli; Donji Brčeli; Tomići; Brijege)
Pleme Gluhi Do (Gluhi Do; Bukovik)
Pleme Sotonici (Sotonici; Mačuge)
Pleme Limljani
Pleme Boljevici ("Boljevici"; Godinje; Vir)

Pleme CETINJE

www.montenegro.org.au

Ovo pleme je na istoku oivičeno nizom visova, koji ga odvajaju od Riječke Nahije i među kojima su i Granica i Vrtijeljka. Na sjeveru su: najprije najviša tačka zaravni Čekanja na samom drumu za Kotor, pa zatim dalje na istoku visovi Ruda Glava, Sredanova Lazina i Košarice kao međa prema Čeklicima. A na zapadu u glavnom razvođe preko Lovčena i preko visova na jugu od njega (među njima i Trestanik) odvaja ovo pleme od Njeguša. Na jugu granica prema Boki Kotorskoj ide sve preko visokih planinskih vrhova.

Središte Cetinjskoga Plemena čini Cetinjsko Polje. Njegova pristupačnost s istočne strane, preko Riječke Nahije, čimila je bez sumnje, da je još i prije nego što se je Ivan Crnojević nastanio na Cetinju (1481 ili 1482), ovo polje imalo saobraćajni i trgovinski značaj za svoju širu okolinu.

U Cetinjskom Polju i po njegovim stranama su naselja: **Bajice (Martinovići), Humci i Donji Kraj.**

BAJICE

Zahvataju cijeli zapadni dio Cetinjskoga Polja i strane visoko iznad njega. Zovu ih često i po imenu njihova glavnog bratstva: Martinovići. Počevši od sjeveroistočne strane (prema Donjem Kraju) bajička "sela" idu ovim redom: Najprije je *Kosanov Kraj* sa 4 "kuće" Martinovića. Do njega je *Brajanov Kraj* sa 10 "familija" Martinovića i 5 "familija" Borilovića.

Zatim nastaje veliko "selo" *Donje Selo* sa 80 "domova" Martinovića, koji se zovu užim prezimenom Tomaševići, a njih su "manji nazivi po brastava": Stijepovići (Nikolići, Dragovići i Andrići), Vojinovići, Vukosavovići, Đurovići i Latkovići. Uz Donje Selo se računaju i Vuksanovići, zasebno bratstvo od 7 "kuća".

Dalje je *Gornje Selo*, u kome su Martinovići (i to: Ivanovići, 20 "domova"; Markovići, 15 "domova"; Batričevići, 10 "domova"; Miloševići, 30 "domova") i Musulimovići (6 "domova").

U Bajice spada i nešto udaljenije "selo" ili "zaseok" *Dubovik*, na sjeverozapadu od Cetinjskoga Polja. Tu su Miloševići (5 "kuća"), Martinovići (3 "kuće"), Vuksanovići (2 "kuće") i Ozrinići (Radovići i Perovići, 5 "kuća"). Takvo je i zasebno bajičko seoce *Inogor*, na sjeveru od Bajica, pod visom istoga imena, sa 4 "kuće" Martinovića.

HUMCI

ili, po narodnom izvoru, "UMCI" su omanje naselje od petnaestak "kuća" uz južnu ivicu Cetinjskog Polja, do varoši Cetinja. Sve su kuće na *Tomovoj Glavici* osim dvije koje su

u *Bogdanovu kraju*. Svi su Humci jedno bratstvo, koje se zove "Umci" ili Miloševići.

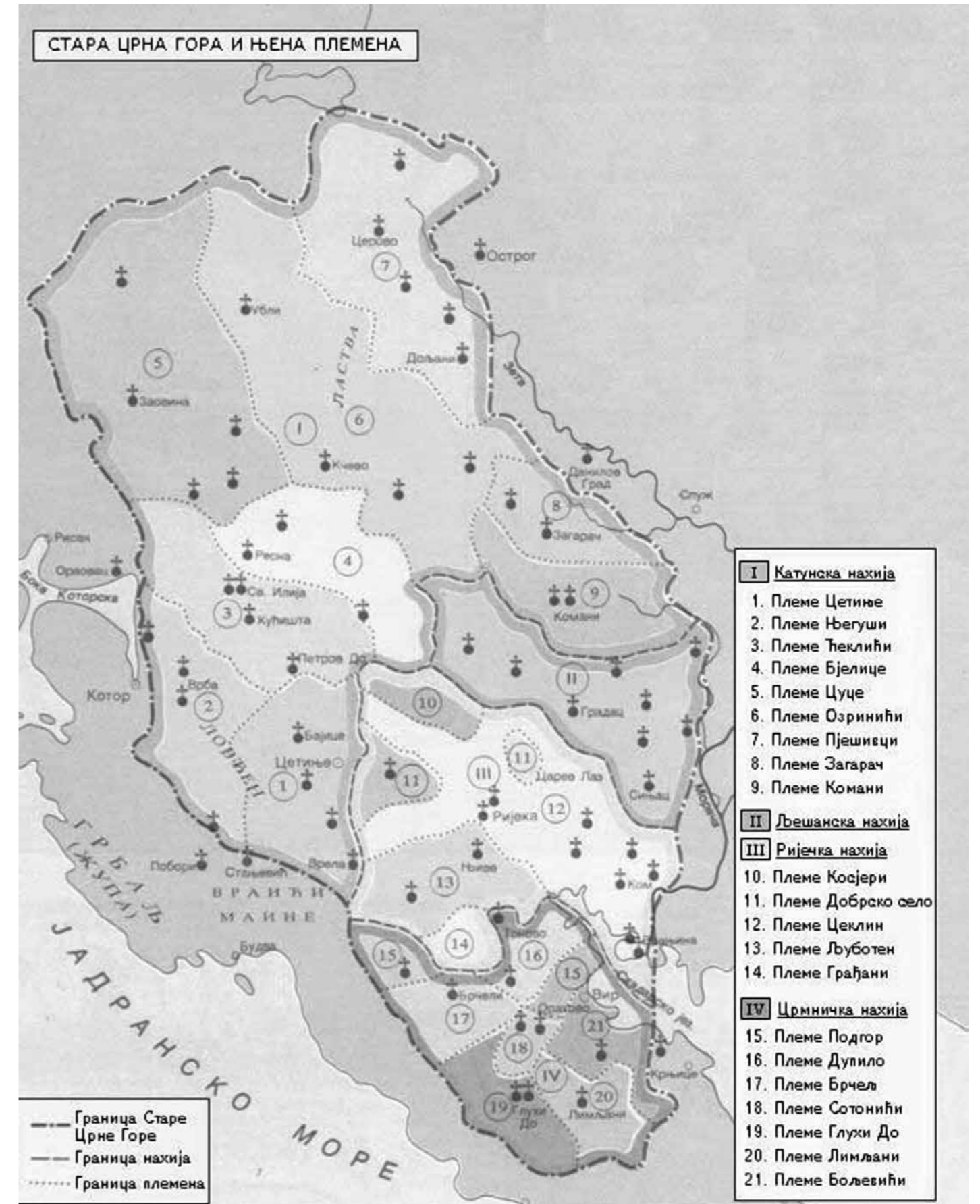
DONJI KRAJ

je poveliko naselje, koje zahvata sjeveroistočni dio Cetinjskoga Polja. I on se dijeli na "sela". U svakome od tih "sela" živi samo po jedno bratstvo, po kome se "selo" i zove. Sa jugoistoka najprije dolazi "selo" *Ivaniševići*, u kome je samo bratstvo istog imena, 18 "kuća". Do njih su *Špadijeri*, 12 "kuća"; pa *Počeci*, 4 "familije"; *Delje*, 3 "familije"; *Ćeranići* 11 "kuća"; *Jabučani*, 11 "familija"; *Lajslavići* ili *Ivanovići*, 17 "familija". Na tri četvrti časa daljine, na sjeveroistoku od Cetinjskog Polja, ima "donjekrajsko selo": *Gnjijevin Do*, u kome je naseljeno desetak kuća Ivanovića (5), Ćeranića (3) i Delja (2). A na jedan i po sat daljine na sjeverozapadu je malo "selo": *Jabuka* ili "Na Jabuku", sa 3 "kuće" Jabučana. Osim toga ima tih Jabučana još 4-5 kuća od skora naseljenih u cetinjskom Donjem Polju pod brdom Granicom. Na jugu od Cetinjskog Polja je najprije naselje:

Bjeloši - ono se dijeli na dva "sela": 1) *Jovanovići*, kod crkve, sa 18 "familija" sve bratstva Jovanovića, i 2) *Grljevići*, jugozapadno od Jovanovića, sa bratstvima: "Lipovina" (11 "familija"), Boškovići (1 "familija"), "Kokot" (6 "familija"), "Đajko" (1 "familija") i "Perović" (9 "familija"). Na jugoistoku od Bjeloša su:

Očinići. Dijele se na tri "sela". Najviši i najsjeverniji dio sela, pod brdom, oko crkvice Sv. Nikole, zove se *Gornje Selo* ili Gornji Očinići, a često se čuje i naziv Borišići po bratstvu koje u njemu sjedi (16 "kuća"). Oko glavne crkve je *Srednje Selo* sa 26 "kuća" od tri srodna bratstva: Batričevića, Paovića i Glendža (Petrovića). Dalje je na jugu, nize crkve *Donje Selo* ili Donji Očinići. Tu žive dva srodna bratstva Marinovići i "Aladin", (zajedno 7 "familija") i malo bratstvo Kažije (3 "kuće"). Na jugu od Očinića su:

Ugne (2. Padež Ugana, 3.p. Ugnima idt., pridjev: uganjski) a još dalje na jugu uganjski zaselak *Vrela*. Ugne se dijele "na bratstva". Počevši od sjevera pa k jugu najprije su Kape (23 "kuće"), pa "Zuber" (13 "kuća"), zatim Lagatori (7 "kuća") i Mirovići (8 "kuća"). Na Vrelima su bratstva: Kape (7 "kuća"), "Zuber" (2 "kuće"), Lagatori (5 "kuća"), Mirovići (2 "kuće") i Belade (8 "kuća"). Naselja Bjeloši, Očinići i Ugne zovu se u narodu i opstim imenom *Konak* ili *Konadžije*.

Crnogorska nacionalna jela

www.montenegro.org.au

Mlijeko

O mlijeku i njegovoj energetskej vrijednosti se zna sve. Kvalitet mlijeka je posebna stvar, a Crna Gora se može pohvaliti visokim kvalitetom istog. Na planinskim pašnjacima sjevera Crne Gore i plodnim ravnicama Zete i Bjelopavlića, krave, ovce i koze dobijaju najkvalitetniju ispašu u ovom dijelu Evrope. Daleko od zagađivača i industrijskih zona, crnogorska poljoprivreda postaje primjer borbe za zdravu hranu i život. Mlijeko koje se 'vari' – varenika, izuzetno je bogato mliječnom masti i proteinima – a proizvodi koji se daljom preradom dobijaju, poput pavlake ili masla, stoga su, vrhunskog kvaliteta. Kisjelo mlijeko - osvježavajući napitak – gotovo istovjetan sa jogurtom, iako se neki crnogorski proizvođači ne slažu sa ovom konstatacijom, može se naći na svakoj trpezi jer ga svako domaćinstvo pravi. Ukusom zna biti i kisjelije, i gušće od jogurta, pa se preporučuje degustacija posebno ovčijeg kiselog mlijeka zbog nivoa mliječne masti.

Grušavina

Pitki specijalitet od ovčijeg mlijeka. Pravi se u kasnim ljetnjim i ranim jesenjim mjesecima jer je ispaša tokom tih mjeseci bogatija i mlijeko se lakše 'gruša' tj. zgušnjava. Mlijeko se vari, miješa i blago soli tokom kuvanja. Rezultat je ukusan i slaniji proizvod sa više masnoće. Pretežno se jede sa kačamakom, drugim domaćim specijalitetom.

Sir

Tradicija pravljenja sira najstarija je kada je u pitanju proizvodnja hrane na ovim prostorima. Kvalitet i iskustvo, prenošeni generacijama, učinili su sir najomiljenijim crnogorskim jelom – nezaobilaznim dijelom svakog obroka. Geografski položaj Crne Gore kojim dominiraju visije bogate pašnjacima išlo je na ruku razvoju stočarstva, a samim tim i mljekarstva kada je u pitanju proizvodnja hrane. Danas ćete u skoro svakom kutku Crne Gore naići na specifičan način proizvodnje koji se ne razlikuje mnogo od onog sa početka prošlog vijeka. Nešto južnije – naići ćete na izvrstan i zdrav kozji sir, preporučljiv za dobar rad respiratornih organa. U okolini Cetinja na Njegušima pravi se nadaleko poznati njeguški sir kao izvrstan pra-

tilac pršuta. On se nakon sirenja čuva na hladovitom ali prozračnom mjestu i do 3 mjeseca prije degustacije. Suv i bogat mliječnim mastima – jednostavno izvrstan. Sir koji se uglavnom proizvodi na sjeveru Crne Gore – 'puni sir' možda je i najkvalitetniji, posebno ukoliko se sprema od mješavine kravljeg i ovčijeg mlijeka.

Posebnu draž i aromu, crnogorski sir dobija od kace, drvene posude u koju se odlaže mladi sir na koji se stavlja poklopac i kamen kako bi se zgusnuo. Danas se kace proizvode sve manje i polako postaju suveniri koji će nas samo podsjećati na način na koji su naši preci spremali sir i kajmak. Žetica – sir koji se dobija od nevarenog mlijeka. Riječ je tzv. 'najmlađem' siru koji još nije postao dovoljno tvrd da bi se kupio u kacu. Riječ je o hranljivom produktu koji svi ljekari savjetuju kao neophodan za pravilan rad i regeneraciju jetre. Urda je nešto siromašniji sir po pitanju proteina, ali je izvrstan dijetetski proizvod. Sir iz mješine, sa svojom specifičnijom aromom i većom tvrdoćom, kao i atraktivnim izgledom mješine koja se pravi od specifične kože, najčešće jagnjeće koja prolazi kroz zanimljiv proces čišćenja, nešto je što morate probati. O samim vrstama i tehnikama proizvodnje moglo bi se naširoko pisati – jedna stvar je stalna i uvijek istinita: ukoliko se odlučite za sir iz bilo koje crnogorske domaće radinosti-izabrali ste zdrav i ukusan način upoznavanja Crne Gore.

Kajmak

Zaštitni znak ne samo crnogorske već i bliskoistočnih kuhinja. Izuzetno ukusan i bogat mliječni proizvod koji se u Crnoj Gori naziva i 'skorup' nešto je što morate okusiti kako biste saznali odakle Crnogorcima izrazita fizička snaga i svježina. Način njegovog spremanja vijekovima je isti – nakon što se sa ključalog mlijeka skine kajmak, isti se odlaže u drvene kace gdje se tokom vremena formira kremasta masa sa bogatim i pomalo kiselkastim ukusom, u zavisnosti od dužine stajanja. Posebno ukusan, ali i skuplji i rjeđi je onaj koji se čuva u mješini (napravljenoj od životinjske kože ili iznutrice). Jede se kao dio hladne zakuske – meze, a nerijetko ćete ga naći i u restoranima brze hrane gdje se jede sa lepinjom.

Najsladi susret Istoka i Zapada

Jelena Jovanović

Crnogorska kuhinja, iako su na nju uticale italijanska, turska, mađarska, ali i druge kuhinje, ima svoja nacionalna jela. Po načinu na koji se priprema meso, hljeb, priganice, raštan ili sir u kontinentalnom dijelu Crne Gore ili duž jadranske obale, primjećuje se italijanski uticaj.

Uticaj kontinentalne Evrope primjetan je kod pripreme džemova, kolača, krofni, a veliki uticaj Turske vidljiv je u pripremi pita, bureka, ćevapa, baklave.

Kod pripremanja gulaša, satarasa, đuveča ili sličnih jela, koja se često nađu na trpezi u domovima širom Crne Gore, osjetan je uticaj mađarske kuhinje, a na primorju je ipak najizraženiji uticaj mediteranske kuhinje, što je vidljivo po pripremi uobičajenih jela od morskih plodova.

Jela koja se služe na primorju, znatno se razlikuju od onoga što će vam poslužiti ako se nađete na sjeveru Crne Gore ili u njenom središnjem dijelu, ipak, u svakom kutku će za nekoliko jela, sa ponosom isticati da su naša, nacionalna i tradicionalna. Sve vrste nacionalnih jela dostupne su na čitavoj teritoriji Crne Gore, u restoranima s nacionalnom kuhinjom ili u domaćinstvima, ako ste nečiji gost. Važi mišljenje da su Crnogorci dobri i pažljivi domaćini koji gostu u znak dobrodošlice širom otvore vrata svog doma, postave ga "na čelo trpeze" i ponude najboljom hranom i pićem. Na stolu tada je nezaobilazna pršuta, sir, kukuruzni hljeb, skorup, kuvana jaja... Sve to, kao predjelo, dok se ono glavno ne ispeče ili skuva.

Kao neko, ko nije baš najspretniji u kuhinji, ali jeste guman, autor ovih redova za čitaoce "Vijesti" u stalnoj rubrici Top 10 bira jela iz Crne Gore, naravno, iz ugla degustatora.

Stariji čitaoci sjetit će se gruševine, popare, zetskih i malisorskih priganica, zatopa, varisa, kalje, krtole ispod sača, pogače iz crepulje, meda, masla, domaćeg hljeba i šolje varenike... Nekima će, dok budu ovo čitali zamirisati babina kuhinja ili će se vratiti mislima pored ognjišta, možda i na obronke planine, gdje su gledali kako se skuplja skorup i njime pune mješine. Oni drugi, koji su domaća jela zamijenili parčetom pice, slanim palačinkama, viršlama, pljeskavicom ili bilo čim što nudi brza hrana, možda i probaju pripremiti neko od ovih jela. U tom slučaju, neka vam je prijatno, i uživajte, jer ukus crnogorskih jela, svakako jeste poseban.

Kaçamak

Kaçamak je kašasto jelo koje se sprema od pšeničnog, hel-

jdinog, ječmenog ili kukuruznog brašna i služi se sa sirom ili kiselim mlijekom. U raznim krajevima Crne Gore sprema se na različite načine.

Neke domaćice ili domaćini, zavisi ko se lati varjače, dodaju u kačamak sir, skorup ili luk, a ta vrsta ovog jela naziva se smočani kačamak. Kačamak od krompira i pšeničnog brašna, mada su ukusi različiti, možda je najukusnija varijanta ovog jela.

Za pripremu ovog jela, za 4 osobe, potrebno je :

- 1,5 kg krompira
- 0,5 kg pšeničnog brašna
- 0,5 kg sira ili skorupa
- malo masti
- so

Priprema:

Oljuštiti krompir, staviti da se kuva i posoliti po ukusu. Kada je krompir skoro kuvan, ne cijedeći vodu dodati brašno i kuvati još 10-15 minuta uz povremeno miješanje.

Za to vrijeme u drugi tiganj usuti mast i dodati sir ili skorup da se rastopi.

Kada je kačamak skuvan, odlije se višak vode, šerpa se skloni sa šporeta i kačamak se počinje tući i miješati uz povremeno vraćanje na šporet, sve dok se krompir i brašno ne pretvore u tijesto bez ijedne grudvice. Tada se u vruć kačamak stavi rastopljeni sir ili skorup i sve zajedno miješa.

Služi se uz kiselo mlijeko.

Raštan sa suvim mesom

Ako se raštan priprema na tradicionalan način, onda se kuva u kotlu, iznad ognjišta sa vatrom.

U zavisnosti od toga u kom dijelu Crne Gore se kuva, može biti sa brašnjanim kobasicama, suvim mesom ili rebrima, kastradinom, slaninom, svinjskom koljenicom, sa svim pomalo.

Za pripremu ovog jela potrebno je :

- 500 g listova raštana
- 500 g njeguških kobasica, suvih rebara, slanine – svega pomalo
- 3 srednja krompira

- 2 velike glavice crnog luka
- 2 srednje šargarepe
- 4-5 čenova bijelog luka

U slučaju da želite i zapršku:

- 1 kašika masti
- 1 kašika brašna
- 1 kašičica mljevene paprike

Priprema:

Listove raštana dobro oprati i odvojiti tvrdi dio. Stavite ih u veću šerpu sa posoljenom vodom da se skuvaju. Rebra, kobasice i slaninu isjeći na komade i staviti u ekspres lonac sa vodom, da se posebno prokuvaju.

Kada su listovi raštana napola skuvani, procijediti, ohladiti i sitno isjeckati, pa dodati u lonac sa mesom. Vodu u kojoj se kuvao raštan, po potrebi dodati u lonac.

Luk, šargarepu i krompir sitno isjeckati i dodati u lonac. Zatvorite ekspres lonac i ostavite da se kuva. Kad lonac prožišti, smanjite temperaturu. Nakon nešto više od sat vremena kuvanja, lonac sasvim skinete sa vatre, pustite da se ohladi.

Ako se raštan duže kuva, krompir će se dobro raskuvati i zagustiti jelo. U tom slučaju, zaprška nije nužna, ipak, izbor ostavljamo vama.

Bokeljski brodet

Bokeljska kuhinja razvijala se pod uticajem pomoraca koji su plovili na istok i zapad, pa se tako na trpezama u tom dijelu mogu naći jela iz Italije, Japana, Bliskog istoka, Sjeverne Evrope.

Specijaliteti poput njoka, raštana na čukalj, brodeta, ribe, mesa, veoma su zastupljeni, ali od svega se izdvaja bokeljski brodet.

Za pripremu ovog jela potrebno je :

- 1,5 kg girica
- 500 g luka
- 2 – 3 češnja bijelog luka
- 100 ml maslinovog ulja
- mali komad korijena celera
- peršun
- so
- papar
- 200 ml bijelog vina
- 500 ml riblje supe
- 400 g pelata sa umakom

Priprema:

Zagrijati maslinovo ulje i dodati luk narezan na listiće, usitnjen bijeli luk, sitno isjeckan peršun i na tanke trakice narezan celer. Sve to pržiti dok luk ne omekša pa dodati ribu koja je prethodno očišćena i riblju supu.

Posoliti i dodati papar. Sve to pustiti da se lagano kuva oko 60 minuta, a zatim dodati pelato sa umakom i zaliti vinom. Posle toga, kuvati još oko 60 minuta.

Služi se sa palentom ili kačamakom, uz to, ne zaboravite čašu dobrog vina.

Bamije na ulcinjski način

Potpuno je razumljivo da je u multietničkoj sredini poput Ulcinja i kuhinja šarolika, a to znači mnoštvo mirisa i ukusa raznoraznih jela pripremljenih na orijentalni način, zatim po receptima starih Crnogorki, ili pak po najnovijim recepturama svjetskih kulinara.

Neizostavan dio ulcinjskog menija su dobro sušeni ili sir iz ulja, pečeno jagnjeće, teleće, juneće ili goveđe meso, sva jela od ribe, mediteranski specijaliteti, rižoto sa morskim plodovima, garnirani jastog, škampe.. Ipak, ukus ulcinjskih bamija, nadaleko čuvenog specijaliteta, izdvaja ih iz kompletne ponude.

Nakon dinstanja luka i mesa, jelo se sa ostalim namirnicama potrebnim za spremanje, krčka na tihoj vatri oko pola sata.

Za pripremu ovog jela potrebno je :

- 600 g fine teletine
- 50 ml ulja
- 450 g smrznute bamije
- 250 g luka
- 2 kašičice umaka od rajčice razmućenog u 100 ml vode
- 2 češnja bijelog luka
- ½ kašičice bibera
- 1 kašičica soli

Priprema:

Luk očistiti i sitno isjeckati, meso izrezati na kockice. Zagrijati 30 ml ulja i u njemu dinstati 200 g luka dok ne omekša. Dodati meso i dinstati ga na laganoj vatri dok ne poprimi lijepu boju. Nakon toga, dodati papar, sol i umak od rajčice, malo vode i ostaviti da se krčka oko 30 minuta.

Za to vrijeme u drugom tiganju usuti ostatak ulja, zagrijati ga i dinstati ostatak luka dok ne omekša. Dodati odmrznutu bamiju i usitnjeni bijeli luk i soli po ukusu, a zatim sve to pržiti oko oko 10 minuta.

Kada je gotovo, u keramičku posudu složiti meso i bamiju i zapeći u pećnici zagrijanoj na 200 stepeni oko 5 minuta. Servirati ih tople.

DAN NACIONALNIH MANJINA GRADA ZAGREBA,
Zagreb, Zrinjevac 12. 6. 2016.

CRNOGORSKO VEČE U ZAGREBU

U Zagrebu je 29.6.2016. godine u prekrasnoj dvorani Zagrebačkog kazališta lutaka, održano „Crnogorsko veče u Zagrebu“, u ljepoj atmosferi pjesme, druženja i prijateljskih susreta. Ova manifestacija pokazuje da nam je ovakav kvalitetan program itekako potreban, jer pored članova Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb okuplja pripadnike drugih nacionalnih manjina i pripadnike sredine u kojoj živimo.

Program je spontano i uspješno vodila Jadranka Šincek, zamjenica predsjednice Društva „Montenegro“, a u programu su sudjelovali:

- Mješoviti pjevački zbor **KULTURNO PROSVJETNOG DRUŠTVA SLOVENSKI DOM ZAGREB**, sa voditeljem Iyicom Ivanovićem
- Ženski vokalni sastav **OKUDA TREŠNJEVKA**, sa voditeljem Tihomirom Zlatićem

- Mješoviti zbor i orkestar „**BOSANA**“ **BOŠNJAČKE NACIONALNE ZAJEDNICE GRADA ZAGREBA I ZAGREBAČKE ŽUPANIJE**, sa voditeljem zhora Katarinom Stojanović i voditeljem orkestra Edinom Džaferagićem
- Mješoviti pjevački zbor „**MONTENEGRO**“ **DRUŠTVA „MONTENEGRO“ ZAGREB**, sa voditeljem Edinom Džaferagićem

Izvođači i publika pjevali su zajedno, a nisu se štedjeli ni dlanovi. Velikim pljeskom pozdravljene su sve pjesme, a izvođačima se nije dopuštalo da napuste pozornicu. Bilo je tu pjesama za svačiju dušu: spleta slovenskih vedrih pjesama, vokalnih izvedbi hrvatskih etno napjeva, neodoljivih sevdalinki i naravno, veći dio večeri pjesama iz Crne Gore. Zbor „Montenegro“ teško se odlučio koji izbor napraviti i dostojno predstaviti prebogatu i raznoliku crnogorsku muzičku baštinu: Gledala sam s Koma Plava, Pomrčina, Tekla voda na valove, Sejdefa, Bokeljska noć, Što se mala uобрази, Primorkinja, Još ne sviče rujna zora....i naravno: Lepe ti je Zagorje zelene, pjesma sredine u kojoj živimo.

Moglo se nastaviti cijelu noć, ali trebalo je prionuti na djelić crnogorske trpeze koju su pripremile vrijedne članice Društva „Montenegro“ Zagreb i vina Vranac, sada već tradicionalni „brend“ u Zagrebu, kojega svi iščekuju.

Milanka Bulatović

CRNOGORSKO VEČE U ZAGREBU

Zagrebačko kazalište lutaka 29.6.2016.